

POŠTNINA PLAČANA V GOTOVINI.

ŽENSKI SVET

LETNIK VII.

AVGUST 1929

ŠTEV. 8.

OBRAZI IN DUŠE.

Maša Gromova.

Kakor izklesana iz kraške skale, utrjena v viharju burje in očiščena v žgočem južnem solncu, stoji pred nami najmarkantnejša in najzaslužnejša kraška žena: *Maša Gromova*.

Maša je žena svoje dobe in samosvoj pojav. Rojena v osrčju Krasa, v skalnati Sežani, dne 27. II. 1872. kot hčerka kavararja Dolenca, se je že v zgodnji mladosti zanimala za javno življenje Slovencev, ki je bilo na jugu posebno bojovito. Gotovo so ostavile debate kraških korenin globoke brazde v dozretnem srcu mlade Maše, ki se je že tedaj z vso vnemo lotila dela in sodelovala pri ustanovitvi

ženske podružnice Ciril-Methodove družbe v svojem rojstnem kraju in ji posvetila svoje mladostne moči.

Kot soproga carinskega uradnika g. Ante Groma, je prišla l. 1898. v Trst in bila že odlična in izvežbana sodelavka Ciril-Methodove družbe. Tajnikovala je, vodila pozneje blagajno in bilakonečno podpredsednica tja do l. 1915., ko je izbruhnila vojna z Italijo.

Leta 1898. je bil na pobudo ge. Skrinjarjeve ustanovljen v Trstu zavod Sv. Nikolaja, zaveti-

šče in posredovalnica za služkinje. Ga. Maša je bila tudi tu med ustanoviteljicami in se je z vso dušo zavzela za ta zavod, ki naj bi

šče in posredovalnica za služkinje. Ga. Maša je bila tudi tu med ustanoviteljicami in se je z vso dušo zavzela za ta zavod, ki naj bi

bil drugi dom brezposelnim dekletom, ki so prihajala z dežele nepokvarjena, a bila izpostavljena z dušo in telesom velikomestnemu močvirju. Materinsko se je zavzela za služkinje, najemala učiteljice in prirejala učne tečaje za brezposelne, katerih so se udeleževale tudi uslužbene služkinje. Varovala jih je moralne propasti in bila ponosna na njih pridnost in poštenost.

V Trstu je bila splošno znana. Sodelovala je kot tajnica ali blagajničarka pri vseh naših društvih in pripomogla k marsikakšnem uspehu. Bila je narodna delavka, kakršnih je le malo. Vojna jo je pregnala iz njenega bogatega delokroga. Šla je čez mejo in vidimo jo od tedaj v Ljubljani v prvih vrstah.

Klub Primork jo šteje med svoje odlične soustanoviteljice; bila je vsa leta odbornica, kasneje blagajničarka in danes predsednica.

Najdemo jo kot agilno odbornico Kola Jugoslovanskih sester, Splošnega ženskega društva in Ciril-Methodove družbe.

Najbolj ve ceniti njeno delo in uprav materinsko skrb naše dijaštvo.

Odprtih rok in odprtega srca je poskrbela že za nešteto onih, ki jim je bila pot usmerjena v negotovost in obup; pomagala jim je materijelno in moralno, dvignjeni so odšli proti jasnim ciljem. In teh je bilo mnogo, mnogo... Onim nesrečnežem, ki so morali zapustiti svoje domove, svojo rodno grudo in so bili pahnjeni v bedo, je ga. Maša verno zatočišče. Za vsakogar ima pameten nasvet, vsakomur zna pomagati. Energичno in preudarno gre svoja pota, zanjo ni zaprek; ako ne doseže sama, doseže z združenimi močmi. Njena vztrajnost in doslednost je občudovanja vredna. Njen globoki socialni čut jo je vsem priljubil, ona je popularna, pozdravljena od vseh in povesod. Od navadne delavke do kraljice jo vse pozna, spoštuje in ljubi.

V velikih potezah je očrtana pot njenega dosedanjega delovanja. A kdo naj opiše njene stranske poti, steze in stezice? — Iz njenih tajnih stopinj bi nastala knjiga legend in pravljič o dobrodelnosti ge. Maše.

Srečamo jo povesod. Neumorna brzi iz trgovine v trgovino, iz hiše v hišo, nabirajoč perila in drugih potrebščin za splošno žensko bolnico, nemeneč se za izlive ogorčenih trgovcev, ki jim je bil ravnokar odmerjen previsoki davek; ona mirno posluša, nato pogovarja in prosi, lepo prosi. Uspeh je velik, rjuhe in drugo perilo je na vozu nagromadeno in nabiralka je srečna.

Sedaj je v bolnici ob postelji izganca — delavca, nato stopa prva za krsto brezposelnega begunca, govori ob odprtem grobu, plaka z ubogo rajo in tolaži z upanjem na boljše čase...

Srečaš jo ob vsaki uri v kletnih in podstrešnih stanovanjih, kamor nese žarke solnca, ona pomaga reševati drugim finančna vprašanja,

prodaja vstopnice za koncerte naših umetnikov (da ne bodo nastopili v prazni dvorani), smukne s šopkom ali drugimi trofejami za oder, ona prireja jubilentom slavlja in nabira med znanci, (da tudi kaj pade...) intervenira pri oblastih in urgira, išče služb, prosi milosti raznim grešnikom, kajti ona zagovarja in ne obsoja; Maša je širokogrudna in velikopotezna. O njenem inicijativnem duhu bi znala veliko lepega povedati naša akademska mladina, kateri je ga. Maša verna zaščitnica.

„Ko bom omahoval, spomnil se bom Vas, milostiva, in ne bom omagal...“ tako nekako ji je zapisal eden izmed „njenih fantov“ v spominski album. Isto bi ji napisal drugi, tretji, i. t. d. za vse one, ki iščejo pri njej opore. Iz njenih besed veje oni blažilni fluid, ki človeka okrepi in dvigne.

Motili bi se ob mnenju, da poteče ge. Maši vse gladko, in da najde povsod razumevanje za svoje plemenito prizadevanje. Večkrat naleti tudi na odpor, ki bi omajal vsako drugo mehko ženo, a ga. Maša se zaveda, da dela za druge, ona ve, da je momentano strelovod slabemu razpoloženju, in gre preko vsega, ker ona hoče doseči! Doma preboleva, a ne dolgo; lepa knjiga ji zabriše neprijetne vtise. Ga. Maša mnogo čita, čita zares, kajti ona se pogloblja in razmišlja. Za njo je pomemben vsak stavek; ustavi se pri lepi misli in jo definira. Koliko lepih točk najde ona v spisih, preko katerih drsi sto in sto mrtvih pogledov.

Maša je samonikla: sežanska osnovna šola ji je dala temelj k samoizobrazbi. Ona govori poleg materinščine italijanski, nemški in srbohrvatski jezik ter pozna svetovno literaturo; ona se zanima za kulturni pregled in se vnema za vse, kar je lepega in koristnega. Od nje se učimo, da si vsaka dovzetna žena lahko sama razširi duševno obzorje.

Odlikovana je bila za njeno vsestransko delovanje z redom sv. Save IV. stopnje. Društva so ji priredila 13. febr. t. l. v prostorih Kazine časten večer. Častna dvorna dama kraljice Marije, ga. Franja Tavčarjeva, ji je pripela odlikovanje. Krog slavljenke so se zbrali poleg narodnega ženstva tudi njeni rojaki in ljubljansko občinstvo brez razlike stanu. In to slavje, podobno narodnemu taboru, je mnogo povedalo ge. Maši in nam, ki smo jo proslavljali; ta večer je bil simbol vzajemnosti.

Draga Maša, zbrali smo se bili krog Tebe, kakor se zbira družina krog svoje blage majčice. Prejela si vsestranske dokaze hvaležnosti in vdanosti — od priznanja z najvišjega mesta do okorne čestitke težaka. Ko so Ti „Tvoji fantje“ izročili zemljo s Tvoje rodne grude, tedaj je s Teboj zaplakalo slednje srce. Da, dobila si pristrčne čestitke mnogoštevilnih govornic in govornikov, dobila grmade cvetja, spominski album in častne diplome, a bolj kot vsa javna priznanja naj Te ogreva zavest,

da si nam vzor žene. V Tebi je našel soprog zvesto in skrbno družico, pastorki najboljšo mater, ob kateri nastanejo pravljice o „dobri“ mačehi in „blagi“ tašči. Žene smo našle v Tebi svojo vodnico in organizatorko, a narod svojo zaščitnico.

Marija Lamutova.

Na Glogovem. (Anka Nikoličeva.)

(Nadaljevanje.)

V.

„Ne,“ je rekla tiho Eva Glog in ustne so se ji tresle. „Ne,“ je ponovila krepkeje, položila pero na mizo in plašno pogledala sodnika, „ne podpišem.“

Klementina je okamenela; Hanci so šinile solze v oči, nervozno je natezala Lujiza konce svojih cvrnatih rokavic. Debelo je pogledal gospod sodni svetnik in pomaknil očala malo niže. Doktor Dobritsch je pristopil. „Gospodična Eva,“ je dejal in položil obe roki na njen lakot, „gospodična Eva, saj smo se vendar včeraj vse domenili. Saj vendar niste prav nič ugovarjali. Saj smo vendar danes tukaj, da še pred sodiščem posvedočite, da ste zadovoljni.“

„Gospod sodni svetnik,“ je nadaljeval, izpustil Evin lakot in se obrnil do sodnika, „gospod svetnik, silno mi je neprijetno. Situacija je zame naravnost, da naravnost — —.“ Z robcem si je brisal potno čelo — „Ne morem razumeti, zakaj se je gospodična nenadoma premislila. Nemara so to tuji vplivi, hujskarije —. Morda nov kupec —. Da, morda nov, —“ prisiljeno se je smehljal — „nov in boljši kupec. Tedaj čestitam —“

Zdaj šele je našla besed Klementina. „Nezaslišano,“ je siknila in nategnila bluzo. „Taka blamaža. Ali te ni sram, Eva? Kaj si bo mislil o nas gospod svetnik?“

A gospod svetnik je čudno-tiho motril mlado Evo. Njegove drobne, svetle oči v nekoliko zalitem rdečem licu so gledale očetovsko-prijazno. Kakor ščetine so stali njegovi kratko pristrženi plavi lasje na okrogli glavi. Vijoličasti baržun, ki je obrobljal široki ovratnik njegovega črnega talarja, je bil na levi strani močno oguljen. Eva je v enomer gledala tja. V svoji razburjeni omotici ni videla drugega kot plave ščetine, oguljeno mesto na vijoletnem žametu in, kakor v megli, dvoje drobnih, dobrotnih oči. Zdaj je izpregovoril nekoliko hripav glas: „Torej, gospodična Eva Glog, vi niste zadovoljni, da se proda posestvo na Glogovini, hiša, vrt, vinograd, vložna številka —, sadovnjak in travnik vložna številka —, njive, gozd..., stavbna parcela —“ Vse to in še mnogo drugih, razumljivih in nerazumljivih besed je govoril gospod v

talarju, a Evi je brnelo vse nekam čudno okoli ušes. „Vi torej ne pristanete?“ Slišala je samo to. „Ne pristanete?“ je ponovil gospod svetnik.

„Ne, gospod sodnik,“ je rekla pohlevno in ga pogledala. „Ne mogla bi odtod“ — in naglo je povescila pogled, da bi ne videli, kako jo silijo solze.

„Gospod doktor,“ se je obrnil sodnik do advokata, „sami vidite, da mora skrbstvena oblast še zaslišati svojo varovanko. Gospodična bo v dobrem letu polnoletna. Ne gre, da jo silimo k stvari, o kateri nismo niti sami prepričani, da je absolutno dobra. Če ni istih misli, da, povsem istih misli s svojimi sestrami glede prodaje — da, da, od gospe Marije imate pismeno izjavo, vem,“ se je prekinil, ker mu je advokat molel neke listine — „tedaj, kakor sem rekel, povsem istih misli kakor gospodične Klementina, Johana in Lujiza Glog, ne moremo gospodične Eve siliti, da pristane na prodajo. Skrbstvena oblast bo, seveda v dogovoru z vami, gospod varuh, vse natančno premotrila, zaslišala izvedence, proučila trenutno stanje posestva, ugotovila rentabilnost, možnost odplačila dolga. Da, mislil sem resnično, da je današnja razprava samo formalnost, da je gospodična solidarna s sestrami, kakor pravite v svoji vlogi na sodišče, gospod doktor.“

„Kakšna sramota, tak škandal,“ se je polglasno togotila Klementina in natikala rokavice.

„Eva, kaj pa misliš? Kako bo Klementina huda. Eva,“ — je šepetala Hanca in božala sestrično roko.

„Nezaslišano,“ je ponavljala Klementina.

„Eva, saj ne misliš resno, pomisli, enstotisoč nam izplača, enstotisoč v gotovini, na vsako pride celih dvesto tisoč kron, pomisli, Eva,“ je hitela Lujiza, tiščala v sestro in rdeče lise razburjenja so ji zamaržile lica.

„Gospodična Eva Glog,“ je nadaljeval gospod v talarju, „pridite popoldan k meni, da se pogovorimo: Recimo ob treh, da, ob treh. V to-le sobo. Prosim.“

In gospod svetnik se je obrnil do mladega zapisnikarja, pregledal protokol, povabil doktorja Dobritscha, naj stori takisto. Gospodje so podpisali, razprava je bila končana. Doktor Dobritsch je pogledal na uro. Na farni cerkvi je zazvonilo poldan.

Sestre so kosile pri „Zlatem Grozdu“. Odkar so pri Mesarjevih opustili gostilno — edini sin tete Line, ki se je bila že v poznejših letih poročila z imovitim trgovcem iz mesta, je trgoval samo še na veliko — je vsa okoliška gospoda ostajala pri „Grozdu“. Inače skromna, enonadstropna hiša z zelenimi oknicami, je razpolagala s par snažnimi tujskimi sobami in imela je prostrano verando, ki je segala skoro do polovice glavne ceste. Tu sredi trga so se umaknile hiše v zlomljenem

loku nazaj, tako da je tvorila cesta par sto korakov dolg, eliptičen trg. Skromen kamenit vodnjak v stilu baroka ga je krasil, poleg je zelenela lipa. Skoro do lipe pa so bile pomaknjene zelene trružice z rombično mrežo tankih latic, po katerih je plezal zaprašen bršljan, ki je ograjal „Grozdo“ verando. Nad verando je bila spuščena platnena streha. Vsa mokra je bila in z njenih stranic je tanko curljalo. Pravkar jo je bil domači hlapec pošteno obrizgal zaradi vročine. V hladu je sedelo vse polno ljudi. V desni polovici so bile mize pregrnjene belo za gospodo, na levi strani so bili prti rdeče kockasti. Dišalo je po izhlapevajoči vodi, ledeno mrzlem pivu, znoju in golaževi omaki.

Prav v kotu belih miz so sedele Glogove. Tudi doktor Dobritsch je prišel z njimi. Zanj je bila zadeva tako važna, da je žrtvoval domače kosilo v hladni jedilnici svoje udobne vile. Ta-le Eva bi zares utegnila napraviti kakšno neumnost. Zakaj neki ni zinila prej? Res, vprašal je pravzaprav ni nihče. Nihče je ni več vprašal od takrat, ko je dejala, da ne pusti prodati domačije. Pa to je bilo že lani, takoj po očetovi smrti. Že takrat je Klementina jela siliti na prodajo, da bi se vse sestre skupaj preselile v Grac. Ona, da ne bo živela med barbari, je dejala takrat. Da, takrat je Eva protestirala. Pa takrat vendar ni bilo resno. Saj niti kupca ni bilo. Včeraj pa, ko je vse že pripravil in prišel samo še po odobritev svojih ukrepov k sestram na Glogovino, ko je imenoval kupno svoto, ko je žarela Klementina sreče in veselja, in Hanca ter Lujiza z njo, zakaj takrat ni Eva črhnila besede? Nemo je stala in strmo kakor kol. Naj bi se bila zganila. Da bi se bila potem vendarle še posvetovala z viničarjevimi ali z onimi iz mlina? Nemogoče. Saj je on, izkušeni advokat, že vse tako uredil, saj je še in še posedel pri kupici vina, ki ga je postavila Hanca na mizo, da je odšel z Glogovine že pozno v noč.

Saj je pri sodišču spretno izposloval, da so nastavili narok tako rano, da Eva ne bi imela več časa za posvetovanja v mlinu. Ej, Eva, to je nevarna tičica. Kako so bile starejše sestre srečne! Lujizi so se bleščale oči, ko je pomislila, da bo zdaj vedno, vedno živela v velikem mestu. Hanca je zadovoljno poslušala Klementino, ki je postala kar zgovorna in nekam ljubeznjiva. Dobro se je zdelo Hanci, da bo v Gracu kupovala lahko že kar oskubljene piščance, „in“, je dejala Klementina, „saj za nas štiri se ne izplača, da spečemo na Martinovo kar celo gos in za Božič purana, kakor to delate na kmetih. Tam kupiš to kar na vago, kolikor baš rabiš, pa magari eno samo bederce.“ In ves čas, ko so tako čebljali in se slastili ob skromnih prelestih velikega mesta, je sedela poleg Eva in ni črhnila besedice. Danes pa napravi tako-le. Res, doktorju Dobritschu je bilo kar nerodno. Ti-le novi slovenski sodniki — o, da je bil na sodišču še njegov prijatelj Landesgerichtsrat Muchitsch, ej, pa bi bila že ugnala malo trmoglavko. Tako pa se nič ne ve, kaj bo

iztuhtala tista okrogla, ščetinasta slovenska butica. Vsekako bo posetil svetnika še pred tretjo uro. Sitna pot, ej, sitna pot. Tako te pogleda ta napol kmetavzarski sodnik preko tistih okroglih očal, tako nekam hudomušno-zvedavo, da je človeku res nerodno. S palcem in kazalcem desnice si je doktor Dobritsch segel za ovratnik in razrahljal vozal samoveznice. Prokleta vroče je bilo danes, zares.

Sestre so molčale. Klementina je počasi srebalala vročo juho, a doktor je dobro videl, da so se prsti, ki so držali žlico, nervozno tresli. Saj je bilo res preneumno. Če bo delala Eva sitnosti, se bo začelo o stvari govoriti. Za lepo Glogovino se bodo našli novi kupci, ponudile se bodo nove svote. Bog zna, kako se bo še vse končalo, in Bog zna, kdo bo danes ali jutri sedel na lepi Glogovini. Če pa bo kupil posestvo njegov klijent, tedaj pa že ve advokat doktor Dobritsch, kdo bo v dveh, treh letih obiral češnje na položnem bregu prelepega holmca. Saj bi lahko že danes kupil Glogov dom. A on ne mara besed in besedičenja in morda domneve, da se je okoristil pri sirotah umrlega prijatelja —. Tedaj naj le kupi gospod vojni dobičkar z mastnim neporavnanim ekspenzarjem pri gospodu odvetniku Dobritschu. Še par drobnih pravic, še par srčkanih intervencij — pa se bosta pobotala za lepo Glogovino. In nihče ne bo mogel ničesar reči, nihče, niti tisti sitnež, sodni svetnik in nadvaruh male Eve Glog, ne bo smel črhiniti besedice. Zato pa je treba zdajle resno vzeti v roke tisto malo svojeglavo Evo Glog —.

Tiho je sedela med sestrami, ki so se zopet razgovarjale. Klementina je začela: „In kako si ti to misliš, Eva, odkod bomo vzele denar, da bomo vsaj obresti poravnale, ki zapadejo v dobrem mesecu. Vedno dajem jaz. Od vas nobena ničesar ne zasluži —“

„Saj nekaj posestvo vendar donša,“ je boječe pripomnila Hanca.

„Za-se nekaj zaslužim,“ je pristavila Lujiza skromno, Eva je molčala. Kaj bi pravila, da dobro ve, da na ta način, kakor gospodarijo doslej, ne bodo prišle na zeleno vejo. Saj dobro ve, da je treba tesno pritegniti vajeti, da je treba skrbno obrniti belič. Pa kaj bi govorila.

„V mestu,“ je nadaljevala najstarejša sestra, „bi zamogla nadaljevati svoje študije. Nadarjena si. Škoda vas je vseh, da se pokmetite v teh hribih. In sploh —,“ jeza jo je prevzela — „posestvo prodamo, pa je konec, Eva. Ne ugovarjaj. To so sentimentalne otročarije.“

Doktor Dobritsch, ki se je bal, da ne bi prišlo do neprijetnega izbruha Klementininega temperamenta, je pristavil sladko: „Gospodična Eva, saj končno Vam nihče ne zameri, če ste se malo uprli. To je znak Vašega nežnega srca, —“

Temno ga je pogledala Eva izpod črnega slamnika. Malo, malo so strepetale ustne — Pa saj ni vredno, ni vredno, da bi človek odgovarjal —

Tedaj je doktor nadaljeval: „Vidite, gospodična Eva, saj lahko napravimo tako, da boste o trgatvi še pri nas, če hočete, ostanete celo do Božiča. Počasi se boste privadili na misel, da odpotujete. Dva-, trikrat obiščite v mestu gospodično Klementino. Ej, veliko mesto, sijajne izložbe, in toliko mladih študentov, pa naša lepa gospodična Evica — pravcata senzacija boste za Stadtpark —“

Evi se je zdelo neznansko bedasto. In to-le govori študiran človek, in še advokat povrhu —

„Rešimo se skrbi, draga Eva. In vidiš, delo, ki ga opravljamo, se ne izplača. Muka mi je že vse to. In tudi uspeha ni. Delo na polju, v vinogradu, to ni za nas slabe ženske,“ je tarnala Hanca.

„Saj se bodo vrnili. Viničarjevi sinovi bodo prišli, in v kovačnico se bodo tudi vrnili —“ je tolažila Eva.

„Na viničarjeve ne smeš računati. Bog ve, ali se bodo kdaj vrnili.“

„Saj so pisali.““

„Pisali? —! pa recimo, da se povrnejo. Kako bomo opravile me ženske z delavci? Dokler je živel oče — seveda — očeta so se bali.“

„Nikdar ni bilo treba reči besede, Klementina. Viničarjevi so čisto zlato —““

„In tvoji mlinarjevi, povrhu. Ti si otrok, Eva. Zaslepljen otročaj. Če ne bi bilo zaradi drugega, bi že želela, da zapustiš ta kraj zaradi čudne tovarišije, v katero so te zapredli. Da, vse pojdemo odtod, in ko si bomo vse lepo uredile, prepeljemo še očeta —“

„In mamó,“ je dodala Hanca.““

Zdaj so oblike Evo resnično solze. Doktorju Dobritschu je postalo neprijetno. Sosedne mize so postale pozorne. Debela gospa v nasprotnem koncu je nastavila lornjon. Spoznala je bila Glogove in živahno je pozdravila. Doktor je šepnil Klementini par besed in naglo vstal. Pokosili so bili, zdaj bo poravnal račun in dame naj se malo odpočijejo zgoraj v eni izmed hladnih sob. Ob treh, točno ob treh naj pošljejo Evo na sodnijo. Medtem bo sam opravil, kar je potrebno.

* * *

Ko je prišla Eva ob treh, točno ob treh do sobe št. 12. prvega nadstropja, kjer je uradoval gospod svetnik Božič, je našla pred vrati doktorja Dobritscha. Svetnika še ni bilo. Ah, zdaj-le prihaja. Prijazno je pozdravil doktor in pristopil z naglimi, ljubeznivimi besedami.

„Tako, tako, ljubi doktor,“ se je smehljaj gospod svetnik, „samo da se prej pomeniva z malo gospodično.“

„Želel bi, iskreno bi želel vas preje informirati, gospod sodni svetnik.““

„Ah, kaj, informirali me boste pač pozneje. Dame imajo prednost, vedno prednost, ljubi doktore, da, da.“ Odprl je vrata in povabil Evo, naj vstopi. „Pozneje, pozneje, doktore,“ je pokimal advokatu, in prijazno se smehljaje zaprl vrata za seboj.

„Tako,“ je rekel, ko je obešal svetli slamnik na kljuko, „zdaj, ljuba gospodična, mi boste vse natančno razložili, zakaj ne marate prodati Glogovine.“ Primaknil ji je udobnejši stol, sam pa sedel za pisalno mizo, a tako, da ji je gledal v obraz. „Vse mi boste povedali, tako boste govorili, kakor da se menite z dobrim stričkom, da.“

In Eva je govorila. Počasi, razločno, jasno so padale besede. Tehtala je svoje misli. Čustva je obvladala. Bistro je spletala stavke, razumno razlagala položaj. V teku pogovora je vstala, vzela s svetnikove mize svinčnik, in, ko je prikimal njenemu vprašujočemu pogledu, je pokrila belo polo papirja s številkami. Slamnik ji je že zdrknil na ramena, lica so žarela. V očeh ji je postalo živo. Zopet in zopet se je sklonila nad pisalno mizo, podčrtala tam številko, orisala parcelo. Smehljaje, začudeno, zadovoljno jo je gledal svetnik. Pa to ti je dekle! Kaj to vse ve, kaj to vse zna in na kaj vse misli. Saj to ti je perfekten majhen viničar. Smehljaj se je zadovoljno. Seveda, to-le ti visi na domačiji z vsem svojim drobnim srcem.

„Dobro, dobro, draga gospodična,“ je dejal končno, „ampak kaj hočete, če sestre nočejo. Ali si upate vse to delo prevzeti sama na svoje šibke rame?“

„Upam si, gospod svetnik, seveda si upam. Samo sestre meni ne zaupajo. Ne morejo mi zaupati. Kako bi zaupale meni, ko ne zaupajo niti zemlji? Da, to je, gospod svetnik, sestre se boje, ker mislijo, da bo pri nas vse propalo, odkar smo v Jugoslaviji. Vse bo propalo, pravijo, denar in zemlja in ljudstvo.“

„In vi, gospodična, vi ne mislite tako?“

„Ne,“ je dejala in v očeh ji je zasijalo, „ne mislim tako. „Zakaj naj bi propalo? Če smo pošteni, če delamo in če smo dobri, in če ljubimo to našo zemljo, zakaj naj bi propali?“

O, dekle, si je dejal mož pri sodni mizi, o dekle, da bi mislili vsi kakor ti, O, da bi bilo mnogo, mnogo takih, kakršna si ti —

Rad bi pomagal dekletu. V pičlem letu bo sama svoja. Do tedaj jo lahko ščiti skrbstvena oblast in ne da pristanka za prodajo. A eno leto je dolgo. Doktor bo intrigiral, denarja bo primanjkovalo, posestvo bo propadalo. Dekle samo proti vsem štirim ne bo zamoglo nič. In ko bo preteklo leto, bo morda Eva že tako ubita, razočarana in nezadovoljna, da bo mislila, kakor danes mislijo oni. Pa kaj če bi dekle kupilo samo?

Ej, prijatelj, si je rekel sodni svetnik, saj veš, da to ne gre. Pa če bi šlo, če bi le kako šlo —

Ej, to bi bilo! A kdo naj bi posodil mladi nedoletnici potrebne svote? Peter Glog ni zapustil ničesar razen zadolženega posestva in mnogih desetstisočev avstrijskega vojnega posojila —

Ej, ej, če bi se le dalo pomagati gospodični Evi Glog — Ne, ni treba, da bi tisto misel o nakupu kar mimogrede zavrnel —

„Gospodična,“ je dejal, „prosim vas, pridite jutri zarana zopet k meni. Za enkrat ne bomo prodali. A da je položaj, kakršen je danes, nevzdržen, to vidimo vsi. Tedaj, jutri zarana, prosim.“

In ko je odšla Eva, je prišel na vrsto doktor Dobritsch s svojo informacijo. Tudi on je govoril mnogo in pisal na papir. Pazno je poslušal sodnik in modro molčal. Končno, ko si je gospod svetnik zopet in zopet obrisal znojno čelo, je dejal: „Ne bomo se pre naglili, gospod doktor, kaj ne? Za par dni razpišem novo razpravo. Gospodično Evo bom jutri ponovno zaslišal. Videli bomo, kaj se bo dalo v tej zadevi doseči, da bodo zadovoljni vsi. In to je vendar naš smoter, ljubi doktor, je-li?“

In srečen nad uspelo „intervencijo“ je zapustil gospod odvetnik s poklonom sodno sobo.

(Dalje prih.)

Prilika o Keturi v modri obleki.

(Safed Modri — P. H.)

(Orijentalški motiv.)

Ketura in jaz sva bila nekam povabljena. Keturina je prišla k meni in me vprašala: „Katero obleko naj se oblečem? Novo, ali modro, ali novo modro, ki sem jo imela zadnjič?“

In sem ji rekel: „Pa se obleci novo modro.“

Ona pa: Najraje bi oblekla kar vse tri.

(Tako se namreč pri nas pošalijo.) Pa nova modra obleka mi je res všeč, če jo ima Keturina. Rekel sem: „Tam ne bo ženske, ki bi bila tako lepa kakor ti, Keturina.“

Imela je namreč rdeča lica, hodila je pa lahno, kakor bi ji bilo šestnajst let.

In je rekla: „O moj ljubi mož, nobene stvari na svetu ni žena tako vesela, kakor če se zdi lepa možu, katerega ima rada. Čeprav pri tem ne morem pozabiti na leta in na lase, ki so mi osiveli od njih. Oh, da bi bila vedno lepa v Tvojih očeh!“

Rekel sem ji: „Bodi prepričana, da bo tako!“

In še sem ji povedal: „Bil je nekoč prerok, ime mu je bilo Mohamed. So sicer ljudje, ki mislijo, da je bil lažiperok — pa to ne spada v mojo zgodbo. Imel je ženo, Kadija ji je bilo ime. Pa se je zgodilo, da mu je po več letih umrla. Obupal je, ker je vedel, da ni ene žene, ki bi mogla

izpolniti njen prostor — zato si jih je vzel več. Ena pa je bila med njimi njemu najljubša, ime ji je bilo Aješa.

In ta Aješa je nekoč vprašala Mohameda in rekla: „Ali nisem lepa?“
Rekel ji je: „Da.“

Vpraševala ga je dalje: „Ali me imaš rad?“

Odgovoril ji je: „Da.“

Rekla je še: „Ali imaš mene raje kot vse druge žene?“

In Mohamed je najprej pogledal okoli sebe, da bi se prepričal, če druge žene ne prisluškujejo, potem je pa rekel: „Da.“

Še naprej ga je izpraševala in rekla: „Ali me ne ljubiš bolj kakor katerokoli drugo svojo ženo?“

Pa se je zopet ozrl okoli sebe in tiho rekel: „Da!“

In če bi bila Aješa pametna, bi ga ne bila dalje izpraševala. Pa je bilo vprašanje, pri katerem si ni mogla kaj, da bi ga ne izgovorila. Tako je zgrešila in vprašala. Rekla je: „O Mohamed, veliki in plemeniti človek ti — ali me ne ljubiš nič bolj, kakor si ljubil Kadijo? Saj ona je bila vendar stara, nagubančen obraz je imela in sive lase — jaz pa sem mlada in lepa!“

Mohamed pa ji je ostro zagrozil in rekel:

„Ne, pri Alahu, ne! Ona je bila prva žena, ki je vame verovala!“

Jaz pa sem rekel Keturi: „Če bi postavili vse lepoticke v vrsto in bi moral jaz korakati mimo njih in jih občudovati — bi ne dobil med njimi niti ene, pri kateri bi si mogel pomisliti, kako bova imela skupne skrbi in trpljenje, skupno borno domače življenje in šibke zmage, skupne sladkosti in svete radosti! Ti, v tvoji novi modri obleki, ki si jo imela zadnjič na sebi, si svojemu možu najlepša med vsemi ženami!“

In Ketura ni rekla nič. Toda ko sva skupaj odhajala, me je prišla za roko in mi jo narahlo stisnila.

Žejno žito. (Ruža - Lucija.)

*Joj, vetrovi, žgoči vetrovi,
materi naši so sokovi
okameneli v grudi pekoči!*

*Joj, tesno in prehudo
so korenin se oklenile
njene v krču napete žile.*

*Zgodaj, prezgodaj solnce zlati
čase mlečnega nam semenja.
Vedro obzorje nas bdi! —*

Smrt se nam bliža v plamenih življenja.

Žito pije. (Ruža - Lucija.)

Blagoslovila nas je plemenita,
v temnih, oblačnih grmadah skrita
milostna, zlata nebesna dlan.

Kaplje presladke, kanite globoko
v tajnostna grla naše živi!

Čujte, kot sveto božično zvonjenje,
ki v zimi pronica do naših kali,

pesem o kruhu naše drhtenje
iz bilja zelenega šelesti:

— Vsem ga bo mnogo,
vsem bo sladak,
vsem bo v zveličanje:
moč in pogum,
vsakemu svoj
in vsem enak! —

Preludij smrti. (Ruža - Lucija.)

In spet vsa moja noč gori;
rdeče sije mi v oči
pekoča mesečina.

Kot mlade veje polne soka
rosijo moja hrepenenja
z drevesa večnega življenja
bolest na pokošeno bilje.

Vsemirje, čuj, te bliskavice,
ki v ritmu mojega srca

vzžarevajo iz tvojih tajnih žic,
so jaz, ali so ti,
ali sva v njih oba?

O, zdaj me je navdala sla,
da bi s plamenom svojega duha
presekala te plameneče toke,
čeprav srce že davno vé,
da bo odmevajoč v nebesne lke
presekali plamen le njegovo žilje.

Tiha zgodba. (Milena Mohoričeva.)

To povest sem Vam hotela povedati, mojster Jakopič, na skrivaj, in čisto tiho. A človeku je nerodno, beseda ne gre iz ust. Zato sem jo napisala, dala v omot in odposlala. Zdi se mi, da je odletela kakor ptička iz mojega srca, sedla na vejo nekje blizu Vašega doma, da začujete morda izmed stoterih glasov odmev njene pesmi.

Bilo je pred mnogimi trenutki. Gosta megla je ležala nad menoj — saj jo poznate, kakšna je, — in moje željne oči so iskale jasne ceste.

Hodila sem skozi mesto, mimo visokih hiš, mimo tovaren iz mesta, mimo polj, gozdov, hribov, do vinogradov na gričih. Ustavila sem se med njimi in se zazrla v svetlo polje pred seboj. Oko je plavalo do obzorja in božalo njive in travnike, srce se je zgrozilo v veličastni nepojmljivosti lepote, duša je vztrepetavala v silnem opoju samote.

Težka utrujenost mi je legla na oči, naslonila sem se na zemljo med trtami in tedaj jih je ustalo iz spomina mnogo, skoro nešteta vrsta je bila, kakor zdravilo bolniku: Breze, Pajčolan, Alkoholik, Anka, Večer ob Savi, Orači ... Bile so mavrične skrivnosti, ki jih je duša vzljubila, se jih oklenila, — kakor se oklene hrepenenje po lepoti misli nanjo, — in z njimi stvarjalca. Kakšna je njegova skrivnost, in kdo jo bo izdal kedaj? Pač nihče.

Čebela leti v obsijane pokrajine rož, zbira, dela, nosi. Orač vidi nezorano zemljo in prime za plug. — Kakor on. In vendar. —

Zastrmela sem se v njegovo skrivnost. Si Mojzes ali Faust? Ne, ne. Samo njun daljni brat je Slepac.

In še je stopila predme največja žalost slovenskega človeka - brezdomje, in njega največja radost, dom.

Tako se mi je zazdelo, kot bi bila trdna, krepka roka malko pogladila moje čelo, kakor da so me dobrotne, preroške oči pogledale prijazno v moji samoti, kakor da je Bog sam poslal topel žarek moji zatrti misli.

Tako se je zgodilo. Umetnik živi na slovenski zemlji. Nekdo, ki je majhen, nepoznan, žalosten in strl, pa je bil poživljen od njegove besede.

Biološka tragedija žene. (Milica Stupanova.) (Konec.)

Izvršena oploditev povzroči najprej velike kemične spremembe v ženinem telesu; občutje neugodja, katero se pojavi takoj v začetku nosečnosti, ima svoj izvor v kemičnih spremembah v krvnem toku. Bistvo vseh sprememb v ženinem telesu obstoji pač v tem, da se vse materino telo prilagodi potrebam dozorevajočega ploda. Vse moči materinega telesa so osredotočene na to, vsvariti ugodno okolico za plod, v celotnem organizmu se razvija ekonomija v korist bodočemu življenju. Vsa poraba na zunaj se kolikor mogoče omeji, da ostane čim več za hrano ploda. V dobi nosečnosti pa ni samo ženino telo popolnoma v neredu, tudi njeno živčevje se nahaja v istem stanju. Najbolj zdrava noseča žena pozna lahke duševne motnje, pri duševno obremenjeni pa zadostuje najmanjši povod, da se prevrže njeno duševno stanje na patološko stran, tako da je statistično dognano, da odpade največji odstotek duševnih boleznih pri ženah na katerokoli dobo materinstva. Ko plod raste, rastejo tudi ženske telesne in duševne bolečine, tako da si že vsaka želi, da bi jo porod rešil vseh teh muk.

Bolečine pri porodu spadajo k najstrašnejšim bolečinam sploh, ne morejo se pa odvrniti, ker so pač utemeljene v sestavu ženskega telesa. A vsak porod pomeni tudi resno nevarnost za ženo. Če izvzamemo možnost smrtnih krvavenj, katerih ni mogoče ne predvideti in ne vedno zabraniti, je vse polno drugih nevarnosti za ženo. Porodne rane se lahko okužijo, da nastane zastrupljenje krvi, po porodu še lahko nastopijo razne druge bolezni, tako da se nahaja žena še tedne in tedne po porodu v nevarnosti.

A tudi porod, ta biološka in fiziološka katastrofa, ne sklene verige vseh ženinih bolečin in težav. Komaj je ženin organizem prestal te ogromne muke, se mora takoj privaditi novemu delu, dojenju, ki zahteva spet koncentracijo vseh ženinih sil. Mleko se tvori na ta način, da izsrkavajo mlečne žleze iz krvi vse potrebne snovi, katere potem

predelavajo v mleko za hrano detetu. Torej je mati prisiljena, da odda za otrokovo življenje del svoje energije, in sicer ne baš majhen del. Menda ni treba posebej povdarjati, da taka precejšnja izguba energije ne ostane brez vpliva na celotni ženin organizem. Vse telo zmanjša začasno svojo delavnost, da se ne bi odtegnilo detetu preveč energije. Seveda se tudi ženino živčevje za časa dojenja ne nahaja v istem stanju kot v navadnih časih, ampak je veliko bolj razdraženo in občutljivo. Iz vsega tega se vidi, da tudi dojenje, ki se zdi kot prav naravno in navadno, zahteva od matere mnogo samožrtvovanja in samozatajevanja, tako da tudi lahko v dobi dojenja na vsak korak opazujemo, kako krivično so razdeljene biološke dolžnosti. Šele po dojenju se žena telesno opravi biološkega jarma, seveda samo, ako ni medtem pod njenim srcem že nastalo spet novo življenje.

A ženina duša še niti sedaj ne postane prosta, kajti ona je zvezana veliko pretesno z otrokom; pri porodu je oddala žena tudi svojo osebnost, vso svojo duševnost. Otrok zastre sedaj materinim očem ves ostali svet, pripravljena je žrtvovati prav vse, samo da bo temu malemu telescu toplo in mehko na svetu. Za dolgo časa je sedaj otrok odločilno merilo, s katerim meri mati vse dogodke zunanjega sveta. To vse pa seveda občutno škoduje razvoju njene osebnosti, ker se vse ženine moči osredotočijo na otroka. Tudi v tem oziru se jasno pokaže nenakost obeh spolov. V moževem živčevju manjka ta podedovana občutljivost za čare lastnega otroka. Zato pa tudi mož navadno po tem dogodku ne razume več svoje žene in njenega popolnega osredotočenja na otroka in se od nje vedno bolj oddaljuje. Mož in žena jameta tako-rekoč govoriti v dveh jezikih.

Tako občuti žena pri vsakem poizkusu, živeti isto življenje kot moški, le jačje svoje naravno suženjstvo. Nikoli ga pa mogoče ne občuti tako živo kot v svojem četrtem življenjskem razdobju, kojega naravne meje so na eni strani prehodna leta ali klimakterij, na drugi pa smrt. Ko stopi žena v to svojo zadnjo življenjsko dobo, preneha šele njeno spolno suženjstvo. V teh prehodnih letih, v našem podnebju navadno med 45 in 50. letom, se dogajajo v ženinem organizmu prav posebno važne, odločilne spremembe. Tragika pa je v tem, da stoje vsi ti preobrti v znaku občega propadanja. Vsa ženina biološka tragedija in vsa krutost narave se javlja v tem, da propada ženino telo potem, ko so prenehale njene spolne funkcije, vedno bolj in bolj. Kot je znano, poberejo ravno prehodna leta največ žensk. A klimakterij ne pomenja samo propadanja telesa, ampak tudi propadanje duše, tako da se žena tudi sedaj, ko se je že rešila vseh svojih koledarskih obveznosti, ne more več tako uveljaviti kot moški, ker so ji peruti strte. Vsa krivičnost narave se javlja nadalje tudi v tem, da so prehodna leta

samo ženin delež. Kajti pri možu se o prehodnih letih skoraj ne more govoriti, medtem ko so prehodna leta za ženo res ostro začrtan prehod v starost. Moževa biološka tragedija je v primeri z ženino malenkostna. Vse ženino življenje lahko razumemo samo, če izhajamo iz teh preprostih bioloških dejstev. Vsa razumevanja, vsi konflikti in drame, ki se dnevno odigravajo med obema spoloma, niso toliko posledica socialnih razmer kot pa te biološke neenakosti med možem in ženo.

* * *

Tako je očrtal biološko tragedijo žene moški — ruski učenjak Nemilov. A njegovim izvajanjem bo gotovo tudi vsaka ženska brezpogojno potrdila, Marsikatera nosi svoje biološko breme potrpežljivo še celo življenje, pa ga smatra kot samo po sebi umljivo in se niti sama ne zaveda, koliko junaštva in samopremagovanja pokaže v vsakdanjem življenju ob vseh teh pojavih. Če pogledamo ženino življenje in delovanje, mora pač vsak hvaležno priznati, kako junaško prenaša žena svojo biološko tragedijo in kakšno ogromno delo opravlja v primeri s svojo telesno šibkostjo. Profesor Nemilov konstatira popolnoma pravilno, da se dosedaj o tej biološki neenakosti žene in moža ni govorilo, oziroma se je samo mimogrede omenjalo, ker je obstojala nevarnost, da bi gotova vrsta moških, ki bi žensko rada še nadalje ohranila v suženjstvu, uporabila ta priznanja v korist svoji stvari. A sedaj, ko so osnovni temelji ženskega vprašanja že skoraj v vseh državah priznani, se pač lahko o teh stvareh jasno in odkritosrčno govori. Vsak mora priznati, da obstoja med obema spoloma biološka neenakost, ki je mnogo resnejše narave, kot se to navadno zdi povprečnemu človeku, ki o vseh teh stvareh še ni dosti premišljeval. Ta biološka neenakost se pa ne sme smatrati tako, kot da stoji eden spol višje ali nižje kot drugi. Moški in ženska sta brezdvomno enakovredna, dasi sta biološko neenaka.

Socialne prilike damašnjega družabnega reda pa še povečavajo in poostrujejo biološko tragedijo žene. Moški in ženska, to je približno isto kot dalekovidni in kratkovidni. Če sedita ta dva na istem prostoru v gledališču, je to za oba pač samo formalna enakopravnost. Prav ista stvar je v razmerju države do ženske. Vse socialne prilike so prikrojene samo za moškega. Ženski nočejo priznati niti enakopravnosti, ko pomeni vendar enakopravnost samo dovoljenje kratkovidnemu, da sme sedeti z dalekovidnim na isti prostor. Za socialno enakost žene se je pač treba boriti tam, kjer še ne obstoja, kot n. pr. v naši državi. Če je pa enkrat dosežena, se temu ne sme pripisovati prevelika važnost in se tudi ne sme s tem položajem zadovoljiti. Neobhodno je potrebno, stopiti še korak naprej in iskati take življenske oblike, v katerih bi žena svojo biološko tragedijo še najmanj čutila. Žena se sicer ne bo nikoli mogla osvoboditi spon, v katere jo je vkovala narava. S tem pa še ni

rečeno, da se njena biološka tragedija ne more omiliti. Za prehodni čas je pa neobhodno potrebno, da vsakdo to biološko tragedijo žene do dobra prouči, že zato, da bo žensko bolje razumel in da bo napram njej vsaj pravičen. Kajti vsak, ki biologijo žene pozna, se ne bo jezil in čudil naglim preobratom v njenem čustvovanju, njenemu včasih nemotiviranemu ravnanju in nehanju. Mnogo nespোরazumljenj, solz, očitanj, spopadov in celo težkih dram bi se prihranilo, če bi bili vsaj osnovni pojmi o tej biološki različnosti obeh spolov bolj razširjeni. Odnosaji med obema spoloma se morajo zgraditi na popolnoma novih temeljih, družabne oblike se morajo v ženino korist preosnovati. Le če se bo pri tem preosnovanju izhajalo s stališča biološke neenakosti obeh spolov, s stališča biološke tragedije žene, se bodo vstvarili odkritosrčni, zdravi in pravični odnosaji med možem in ženo. Prav gotovo je, da se bo prihodnja preosnova našega družabnega reda izvršila v tem zmislu.

Zrak, solnce in voda. (Dr. Josip Potrata.)

Zrak, solnce in voda so oni trije činitelji, na katerih temelji ves življenski obstoj in od katerih smo odvisni mi sami in vse, kar nas obkroža. Ker že od njih samih in od njihovega medsebojnega delovanja zavisi vse ono, kar tvori na zemlji pojem življenja, je jasno, da so zrak, solnce in voda obenem tudi važnega pomena za ljudsko zdravje. Lahko pa o solncu mirne duše rečemo — ne oziraje se na ostala dva elementa — da brez njega ni življenja. Solnce ima v sebi moč, ki vzposobi rastline, da tvorijo iz mrtvih spojin živo snov, ki je potrebna za njih obstoj in rast. In ker je rastlinstvo samo temelj (hrana) vsemu živalstvu, se imamo zahvaliti solncu in vsem v njem skritim zakladom, da gre življenje dalje svojo pot. Premalo pa se zavedamo neštetihi dobrot, ki jih z radodarno roko siplje solnce na nas.

Kjer ni luči in solnca, tam vlada bolezen in vse ž njo spojene nadloge. Dovolj, da primerjamo v tem oziru deželo z marsikaterim starim mestom. V zatohlih in ozkih ulicah, stisnjenih na kar najbolj ozek prostor, kamor se le redkokdaj prikrade pramenček solnčne svetlobe, prebivajo ljudje izpitega in čemernege obraza. Zdi se, kakor bi jih tlačila neka mora. Tam so izhodišča kužnih bolezni, tam žanje jetika posebno med mladino svojo bogato žetev, tam najdemo največ po rahitiki skvarjenih otrok in vse polno drugih človeških nadlog, ki delajo življenje neveselo. Vsega tega ne vidimo na deželi, ali pa vsaj v dokaj zmanjšani meri, in to samo tam, kjer vlada zanikarnost in je ljudem tuje pojmovanja.

nje zdravstvenih pravil. Na deželi je zrak čist, pridružuje se mu še blagodejna moč solnca, ki se svobodno zliva na zemljo.

Pomislimo samo, kako tužna je slika onih pokrajin na skrajnem severu naše zemlje, kjer se morejo prebivalci le po nekaj mesecev v letu naslajati nad solnčno svetlobo in kjer vlada ostali del leta le trdna in neizprosna noč, pretrgana v svoji tišini le sem pa tja po dihu živega bitja. Sahara, katero bičajo žgoči solnčni žarki, ki se odbijajo na njenih peščenih tleh, je manj samotna in pusta negoli one pokrajine tam na severu, ki so zavite v večno temo in pozabljenje.

Važnost solnca in njegovo zdravilno moč je znal ceniti že pračlovek, ko je odprtine svojih primitivnih bivališč postavljajl tako, da so gledale proti solncu. Ni iskal sence, ampak solnca. V solncu je videl svojega dobrotljivega boga, svojega pokrovitelja, od katerega naj bi izhajale vse dobrote, katerih je bil deležen. V solncu je videl človek izvor svoje laštne telesne moči, svojega zdravja; solnce je bilo njegov vse-mogočni bog, ki je zamogel ozdraviti bolne in jim vrniti življensko silo. Zato se prvi človek ni branil pronicavanju solnčnih žarkov v svoja bivališča, ni iskal teme in sence, ampak luči in svetlobe.

Pozneje so se Grki in Rimljani dodobra zavedali, kakšne zaklade krije v sebi solnce in kako velike koristi je za ljudsko zdravje. Poleg vodnih, parnih in drugih vrst kopeli so uporabljali tudi zrak in solnce v svojo telesno korist.

S padcem rimske države so izginile tudi vse one pridobitve na zdravstvenem polju, ki jih je poln stari vek, vse se je pogreznilo v neprodarno temo srednjega veka in šele po dolgem času se je človeštvo zopet vrnilo k luči in svetlobi.

* * *

Zdravilna svojstva solnčne svetlobe so odvisna od žarkov, ki se pa medsebojno bistveno razlikujejo po svojih učinkih. So to toplotni, svetlobni in oni žarki, ki pospešujejo in povzročajo kemične procese in ki jih imenujemo kemične žarke. Več ali manj ugoden vpliv solnčne svetlobe na človeško telo je odvisen od množine in kakovosti v njem pričujočih sestavnih delov in pa od ozračja, katerega mora prodreti vsak solnčni žarek, predno pride do nas.

Izmed vseh žarkov so za svetlobne kopeli najbolj važni oni kemični žarki, ki so za nas nevidni in kojih jakost je odvisna od čistosti zraka in od drugih vremenskih prilik. Njih moč se občutno manjša ob vetrovnem in vlažnem vremenu in je največja pod ugodnimi pogoji med 10 in 11 uro. Na visokih planinah, kjer je ozračje čisto kot kristal, kjer ni niti trohice prahu, in pa ob morju, kjer voda odbija solnčne žarke, so najprikladnejši kraji za vživanje vseh dobrot, ki nam jih daje solnce.

Vsaka solnčna kopel je obenem tudi svetlobna, zračna in toplotna, in verjetno je, da se vsem tem trem združenim faktorjem pripisuje zdravilna moč solnčne kopeli.

Pod vplivom solnčne kopeli se razmaja ves organizem do najskrajnejših koticov. Zapluje in obudi se povsod novo življenje, živahnije sestavljanje in presnavljanje. Kri hitreje kroži po žilah od organa v organ, čisti in odstranjuje to, kar je odveč in škodljivo, dihanje se pospeši in s tem se poveča dotok zraka v pljuča. Po večkratnem solnčenju se poveča število rdečih krvnih teles. Pa tudi koža poveča svoje izločilne in izparilne zmožnosti in čisti iz telesa škodljive snovi. Vse delovanje solnčne kopeli je usmerjeno v to, da uredi gospodarsko stanje našega telesa, kar se pokaže v dejstvu, da se telo oslavljenih otrok in odraslih zredi, da se pa teža pri debelih ljudeh postopoma zmanjša, da se izboljša prebava in poveča slast do jedi, da neha glava boleti pri ljudeh, ki trpe na nepravilni prebavi. Človek se počuti po solnčni kopeli kot prerojen, čuti se čilega in zdravega, povrne se mu dobra volja.

Koža, ki je bila predolgo izpostavljena solncu, se vname in postane rdeča, kar pa navadno razen nadležnega skelenja nima v sebi večjih nevarnosti. Do hujših vnetij na koži pridejo le novopečeni turisti na visokih planinah, posebno pa še pozimi. Drugič koža pod vplivom solnčenja porujavi. Porujavanje kože je torej učinek solnčnih žarkov na kožo, ki pa v svojem bistvu do danes še ni znan. Mogoče bi imel ta rujavi pigment nalogo, preprečiti solnčnim žarkom, da ne prodro tkaninam v živo, kajti kemični žarki kakor tudi ostali žarki ne prodro globoko v kožo, ampak se porazgube že ob vrhni kožni plasti; torej bi bil ves njihov vpliv na krvotok, pljuča in ostale organe le posreden; verjetno je pa tudi, da postane porujavela koža na ta način odpornejša napram najraznovrstnejšim kvarnim činiteljem. Sčasoma pa pigment izgine, pri nekaterih osebah preje, pri drugih zopet pozneje, in nič ne vemo, kam izgine ta pigment in morebitna v njem shranjena energija. So pa tudi ljudje, katerim solnce takorekoč ne more priti do živega, ki vkljub ponovnemu solnčenju razven pordečitve kože ne dosežejo nikdar prave in lepe rujavkaste barve. Kaj je temu vzrok, ne vemo. Pomanjkanje pigmenta? Morda. Ali da bi take osebe smatrali za jetične ali pa vsaj podvržene tej bolezni, kakor ponekod mislijo, je popolnoma brez vsake podlage in torej nezmislno.

Solnčna kopel toliko bolj učinkuje, kolikor dlje časa je človek izpostavljen solnčnim žarkom in kolikor večja je površina telesa, ki je izložena solncu. Učinek je torej tem večji, čim manj oblačil ima človek na sebi. Vendar pa se mora telo solnca šele takorekoč privaditi, zato je pač umestno, da se izpostavljamo solnčnim žarkom spočetka le malo

časa, polagoma vedno več in več. S tem se ubranimo tudi vnetju na koži; solnce moramo smatrati kot nekako zdravilo; more bolj škoditi nego koristiti, če ga vžijemo takoj v veliki množini.

Solnce pa ni le sredstvo za ohranitev zdravja, ampak je tudi prirodno in poceni zdravilo za marsikatero bolezen. Samo koliko na kostni jetiki bolnih otrok se ima zahvaliti edinole solncu za ozdravitev. Najrazličnejše kožne bolezni, med njimi najbolj nevarna tuberkuloza, izgube svojo moč in razjedajočo silo pod vplivom solnčnih kopeli. Rana se čisti in celo mnogo hitreje, ako je izpostavljena solncu. Ugodno vpliva solnčna in zračna kopel na tuberkulozne ljudi, katerim ni ta bolezen pljuč še preveč razorala. Sploh pa je pri takih bolnikih treba skrajne previdnosti, kajti z nepravilnim ravnanjem lahko dosežemo celo poslabšanje stanja. Taki bolniki spadajo v zdravniško oskrbo in edinole zdravnik more odločiti, je-li za dotično osebo solnčna kopel sploh primerna ali ne in kako naj se vrši. Za osebe, ki trpe na poapnjenju krvnih žil ali pa za one, ki imajo srčno napako, niso solnčne kopeli.

Braniti se solnca, se pravi, metati vstran telesne in deloma tudi duševne dobrine, ki nam jih nudi narava v svoji velikodušnosti. Zdrav in čil zarod more uspevati le, ako ima že v svojem začetku dovolj odporne sile v sebi in ako to silo postopoma in s pravilnim ravnanjem zvišuje. Takim krepilnim sredstvom v boju za človeški nadaljni obstanek smemo prištevati solnčenje. Kjer je solnce, tam je le malo ali nič angleške bolezni, tam je le malo jetike, posebno pri otrocih.

Zakaj smo ustanovile Belo-modro knjižnico?

(Anka Nikoličeva.)

Mnogo prej nego je široka javnost spoznala pogubonosni vpliv literarnega „šunda“, s katerim so po vojni preplavili naše ljudstvo neodgovorni dobičkaželježi, so nekatere naše žene započele tiho in brez hrupa, edino učinkovito protiakcijo. Izdajali so začele dobre in zanimive knjige, ustanovile so lastno žensko založbo, Belo-modro knjižnico. Ta knjižnica naj bi popolnila predvsem v naši mladinski in ženski literaturi vrzel, ki je široko zazijala po vojni in ki je občutno zevala že prej.

Že pred vojno smo bile često v zadregi, če je bilo treba položiti na nastavljeni Miklavžev krožnik ali pod božično drevo novo knjigo. Saj tisto majhno izbiro naše šibke mladinske literature smo že izčrpale o prilikah godov, rojstnih dni in dobrih izpričeval. In kaj šele, ko je bilo treba izbrati knjižni dar za doraščajočo hčerko, za zvedavega sinčka. Tužnega srca smo končno segle po tuji, nemški ali laški knjigi in se tolažile, da bo ob enem jezikovna vežba. Polovico veselja smo obdarovancu že odvzele v naprej — položite roko na srce in povejte, ali je jezikovna vežba zabava? In če prav smo

to pomislile, in če smo celo pomislile — (ali smo?) — da smo učinile skoro herostratstvo, ko smo obljubile našo milo pokrajino, naš log v mesečini, našo cvetno poljano z nemški govorečimi pravljicnimi bitji, ko smo usmerile duševnost in fantazijo naših doraščajočih v tujo smer in miselnost, smo vendarle zopet in zopet kupovale te mične, po opremi, vsebini in spretni reklamami tako vabljive drugojezične knjige. Kar so nam takrat nudila naša slovenska založništva za deco in ženo, je bilo tako revno, neokusno opremljeno in drago, da je bila resnična narodna drtev, če smo stisnile tiste Trnjulčice in Snegulčice našim najdražjim v drobne ročice. Edina svella točka v tedanji književni mizeriji so bili „Palčki Poljančki“, Župančičev krasni prevod neke nemške otroške knjige. Edino Župančičeva vedno lepa beseda je bila naša, — vse drugo, originalni tekst, ilustracije, tisk, oprema, vse drugo je bilo tuje.

A to je bilo davno, to je bilo pred veliko vojno, to je bilo takrat, ko so naš jezik, našo prosveto, naš razmah oklepale tesne sponse tuje nadvlade. Takrat so našo deco učili v vseh višjih razredih tujega jezika, naša mladina se je poučevala v srednjih šolah v tujem duhu, naslanjala se na tujo književnost in počasi, a zdržema — žalostna statistika tedanjih dob govori jasno — tonila v tujo kulturo, se izgubljala v tujem narodu.

Danes — kaj bi govorile, kako je danes, pa če tudi sto venčih nezadovoljnežev nerga in zabavljaj! Saj nam že kaže razvoj naše knjige, kako je danes. Vseposvodi prirejajo nove izdaje starih pisateljev, nove založbe kličejo iz tal.

Žene smo, vzporedno z moškimi, o pravem času spoznale položaj. Že v prvih povojnih letih je vzrastle v Trstu „Ženski Svet“, se bohotno razvil in danes prinaša vsak mesec tisoč in tisočim naših žena in deklet prijetne zabave in koristnega pouka.

Ostala pa je vrzel v mladinski knjigi. Tedaj smo začele misliti, kako bi pomagale mašiti to vrzel, in izdale smo pred dvema letoma našo prvo knjigo, „Pravljice o Gralu“, kmalu nato so izšle „Tri Pravljice“ Marije Jezernikove z originalnimi ilustracijami, in še posebej slikanica za naše najmanjše „O Kresničku, ki je izgubil lučko.“ Prihodnje leto smo prinesle našim gospodinjam Marije Moravčeve kuharsko knjigo: „Iz francoske meščanske kuhinje“. Kakor so se vse naše dosedanje kuharske knjige naslanjale na južnonemško in avstrijsko kuhinjo, tako se naslanja naša knjiga na francosko kuhinjo. (O knjigi izpregovorimo v prihodnji številki obširneje.) Lani o Božiču smo izdale iz zupuščine Zofke Kvedrove še neobjavljeno knjižico: „Vladka, Mitka in Mirica“, ki je nekakšno nadaljevanje že znane „Vladka in Mitka“, nadalje Manice Komanove „Na Gorenjščem je fletno“, ljubko zbirko domačih šeg in navad, ter voščilno knjižico Marije Grošljeve: „Mladi rod za god.“

Naš posebni ponos pa je, da smo omogočile izdanje znanstvene publikacije doktorice Alme Sodnikove: *Zgodovinski razvoj estetskih problemov*, in da smo opremile to odlično znanstveno knjigo z vso pozornostjo.

Naše knjige se zadovoljivo prodajajo, kar nam je dokaz, da so bile potrebne.

Prav v času, ko so izšle prve naše knjige, pa je preplavila našo ožjo domovino prava povodenj neverjetno slabih, v slabi slovenščini pisanih, na slabem papirju slabo tiskanih romanov. Ti romani so izhajali v drobnih sno-

pičih, ki so jih prodajali na cesti, po trafikah, raznašali po trgovinah, delavnicah in privatnih stanovanjih po 1 Din komad, tako da je izdala končno kupovalka za celo ničvredno knjigo 50—100 dinarjev. Knjige so bili prevodi tujih šundromanov, že davno celo kot šund zastarelih, deloma so bile nova skrpulca s prav prozornimi, v vsakem oziru kvarnimi tendencami.

In vendar je bralo to neverjetno slabo čtivo vse, prednjačilo pa je naše ženstvo. Mala prodajalka v trgovini, učenka pri obrtnici, kuharica, študentka v tramvaju, elegantna dama na senčni tivolski klopi — res, bila je prava povojna moda. Šele ko so se zganili časopisi, ko so zagrmeli merodajni faktorji, ko je bilo prepovedano prodajanje teh snopičev po trafikah, so se lepe bralke iztreznile, in tujerodni židje niso več delali tako sijajnih kupčij s slabim literarnim okusom slovenskih bralk.

A najsi je bila tista kratka doba še tako žalostna za naše čitajoče ženstvo, dokazala je le nekaj — da imamo zadosli ženske publike, ki rada čita, ki mnogo čita in ki izda precej denarja za svoje čtivo.

Da slovenska žena rada in mnogo čita, nam kažejo tudi statistike naših javnih in zasebnih knjižnic — izposojevalnic. V zadnjem času se je jel širiti nazor, da so take knjižnice bogve kakšna kulturna pridobitev. Res je, nekaj je bolje kot nič, a če si ogledamo tako ljudsko knjižnico natančneje, pridemo do prav čudnih zaključkov.

Že poslanek, prvi začetek take knjižnice nam daje misliti. Tako čitaš danes ali jutri v časopisu: „Ustanavljamo tu in tu ljudsko knjižnico. Obrabčamo se do široke javnosti, da nas podpre. Darujte nam že prečitane knjige“. Dobre, snažno ohranjene knjige skoro nihče ne daruje, saj tako radi obdržimo in vnovič prelistamo knjigo, ki se nam je priljubila. V novo knjižnico romajo tedaj vse knjige, na katere ne polagamo nobene vrednosti sami. Mnogo podarjenih knjig je iz zapuščin umrlih, posebno na nalezljivih boleznih umrlih. Tako mi je znan slučaj, da je bila podarjena zbirka knjig za jetiko umrle mladenke. Mnogo knjig pokupijo knjižnice po antikvariatih. In če so bile za knjižnico nakupljene same nove knjige, moramo misliti na to, da ravno bolni in bolehnii ljudje prav mnogo čitajo. Izposojeno knjigo čitajo v bolniški postelji v nesnažnem stanovanju. Knjiga pride v dotiko z nesnažnim perilom, opljuvanim robcem. Bolnik oslini prst in obrne list — in zatem osliniš morda prst še ti, in obrneš isti list. — Saj že končavam, draga bralka. Res, snov, o kateri govorim, ni baš apetitna. In vendar vam moram povedati še to, da je neka moja dobra znanka našla v knjigi, ki si jo je izposodila v knjižnici, ki ima najboljše odjemalce, povsem izstradano — stenicu! Toliko pišemo in delamo proti širjenju jetike, ne spominjam se pa, da bi bila kdaj že čitala svarilo glede opasnosti, ki nas ogroža po knjigah, iz javnih knjižnic izposojenih.

Kulture naroda ne smemo meriti po številu javnih knjižnic - izposojevalnic, ne po številkah izmenjanih knjig, kulturo naroda moramo meriti po številu knjižnih omar v naših zasebnih stanovanjih in po vsebini teh omar. Ko bo v vsaki naši palači odreja največja sobana za knjižnico, ko bo vsaka meščanska obitelj imela najlepšo omaro za shranjevanje svojih knjig, ko bo v vsaki kmečki hiši polna knjig, ko bo imela vsaka skromna šiviljica, vsaka uslužbenka, vsak majhen učenček in učenka svoj predalček z lastnimi knjigami, takrat bomo lahko s ponosom rekli: Mi smo zares kulturni.

Želele bi, da bi na vsaki knjižni polici, v vsaki omari vedno tudi naša žena našla nekaj knjig, ki so bile spisane prav zanjo. Želele bi, da bi naše matere nikdar več ne prišle v zadrego, če bo treba položiti v roke svojim otrokom zanimivo knjigo. Želele smo, da bi pomagale tudi me žene napolniti te omare, te police, želele smo pomagati pri tem kulturnem delu.

Zato smo ustanovile Belo - modro knjižnico. Da bi pa zares poslale naše knjige lahko tudi najskromnejši kupovalci, smo ustanovile v okviru te Belo - modre knjižnice še posebno ceneno redno letno izdajo naših knjig v mesecu novembru. Izdale bomo v tej knjižnici vsako leto po 4 knjige za skupno ceno 20 dinarjev. Ker smo priložile majski številki na posebnem listu oglas te naše knjižnice in naročilni list, ne bomo na tem mestu vsega ponavljale. Pripomnimo samo toliko, da moramo imeti do konca meseca avgusta zbrane naročnice in plačano naročnino, da bomo mogle pravočasno razposlati knjige. Z gotovostjo računamo, da ne bo ne ene slovenske žene, ki ne bo poslala malenkostne naročnine 20 Din za štiri prvovrstne, s slikami opremljene knjige. Saj samo v slogi je moč, samo v solidarnem delu lahko izvršimo velike naloge, ki smo si jih stavile.

Pri izdajanju naših knjig pazimo strogo na to, da nabavimo vse v lastni državi, to je papir, klitšeje, tisk, opremo. Osnulke za naše ilustracije izdelujejo domači umetniki in umetnice, prispevke pišejo naše pisateljice. Pri naši knjigi zasluži samo naš človek. Poleg kulturnega vršimo tako tudi gospodarsko delo.

Ob koncu še to:

Ko smo lanske spomladi predle prve misli o naši veliki redni izdaji 4 ženskih knjig za 20 dinarjev, smo se nekoč pogovarjale o tej zadevi v vlakcu med Št. Vidom in Ljubljano. Sopotnik, gospod, ki ima tudi mnogo opravka s knjigami, nas je svaril, češ, da smo prekorajžne, da ne bomo zmogle ogromnega dela, da ne bomo uspele pri ženskah. Tedaj pa se je oglasila priprosta kmečka žena srednjih let, ki nam je sedela nasproti: „O ljube gospe“, je rekla, „le izdajte Vaše knjige, če bodo res dobre. Tako rade sežemo v nedeljo popoldne po knjigo na polico. Saj imamo nekaj knjig. Mohorjeve in druge. A vse premalo. Ne moreš vedno eno in isto prebirati. Če boste nabirale naročnice, ne pozabite na nas. Prav mnoge se bodo naročile.“ Tako in podobno je govorila in vlivala balzam v naša srca.

Draga žena — bila si iz okolice Velikih Lašč ali Sodražice — bodi zahvaljena za tvoje tedanje besede. Kolikokrat, ko smo že klonile, so nas zopet uzravnale, kolikokrat, ko smo obupavale, so nam na novo užgale pogum.

Morda bo hotela mila usoda, da bodo prišle te-le vrstice prav v tvoje roke. Tedaj, vedi: Če bo zares vzcvetela naša Redna Velika knjižnica, če bo dozorela, tedaj si ti njena soustanovnica, njen angel — varuh si, ti, priprosta kmečka žena iz Sodražice ali Velikih Lašč. Bodi zahvaljena!

Zakaj smo ustanovile Belo - modro knjižnico? Saj vidite, zakaj .

Volitve na Angleškem. (Janez Rožencvet.)

Letos koncem maja so bile na Angleškem volitve v nižjo zbornico, ki so se jih prvič udeležile kot volilke tudi ženske. Izid je znan. Konservativna stranka, ki je imela doslej absolutno večino in ki je ženskam dala volilno pravico, je prišla na drugo mesto in odstopila z vlade. Vlado je prevzela delavska stranka (labour party), čeprav ima s svojimi mandati samo relativno večino, do katere so ji pa veliko pripomogli ravno glasovi volilk.

Te vrste nimajo namena, razpravljati o pomenu in posledicah volilnega izida za politiko Anglije, temveč naj veljajo le kot pripombe k dogodku, ki je izreden mejnik v razvoju ženskega gibanja.

Marsikdo se še spominja imena Pankhurst in v zvezi z njim bojev, ki so jih imele ženske za svoje pravice v Angliji. Ta ali ona epizoda je bila morda komična, kakor so včasih smešne podrobnosti najbolj resnih stvari; toda če sedaj premotrimo vso borbo, vidimo, da je bila junaška v svoji doslednosti. Uspeh in zmaga poveljučujeta žrtve.

Smešni pa postajajo argumenti, s katerimi so ji nasprotovali ali še nasprotujejo ženski volilni pravici. Danes, ko si toliko žensk služi kruh z enakim delom kakor moški, je pač samo brutalna krivica, odrekati ženskemu državljanu to, kar se brez ugovora prizna moškemu. Argument, da ima moški državljan brambeno dolžnost, tudi ne more več držati. Prvič je bil že od začetka na slabih nogah, ker volilna pravica moškega državljana ni vezana na brambeno dolžnost ali sposobnost; drugič je pa zadnja vojna pokazala, kako so prizadete tudi ženske, in razvoj je žalibog tak, da v bodoči vojni ne bodo dolžnosti ženskih državljanov nič lažje in manj nevarne kakor moških.

Popolnoma brez podlage je danes očitek politične nezrelosti žensk. Saj se nam zdi kakor krvav nasmeh politične zrelosti moškega volilca ugotovitev, da kriza parlamentarizma omogoča in deloma upravičuje celo diktaturo v nekaterih državah — kjer ženske še nimajo volilne pravice. Tudi na Angleškem je bil političen položaj nevzdržljiv in kdo ve, kako bi bilo za državo, da niso ženske prekrenile politične premoči na pravo stran in tako pri svoji prvi volilni udeležbi dokazale veliko politično zrelost.

Volilke niso pomagale iz sentimentalne hvaležnosti konservativcem, ki so jim dali volilno pravico, ampak so glasovale za mirovni program delavske stranke v prepričanju, da more sedaj edino taka politika državi koristiti. Angleška je v tiskah, ki jih po krivici smatramo za posledice vojne, kajti vojna je kriva veliko zla, ampak vsega ne. Brezposelnost, najtežji problem današnjega časa in najhujša stiska Angleške, ni toliko posledica vojne kakor neharmoničnega gospodarskega in socialnega

razvoja. Pojavljala se je že dolgo pred vojno, ampak v mnogih državah so jo prikrivale velike stalne armade. Danes so v državnih proračunih namesto večjih izdatkov za armade in oboroževanja še večje postavke za podpore brezposelnim, ne da bi se zlo odpravilo. In vendar, dokler ne premagamo prisiljene brezposelnosti, ne moremo govoriti o pravem napredku. Če se na Angleškem vladajoči stranki posreči, najti pot do bolj-ših razmer, potem so si angleške volilke letos pridobile neprecenljive za-sluge za svojo domovino in ves svet.

Seveda je razmeroma le majhen del angleških volilk prispeval k iz-redni zmagi labour party, kar je tudi čisto naravno. Če se moški ali žen-ska iz poklicnih ozirov poslužita svojih političnih pravic, navadno ne bo razlike med njima. Enak interes, enaka odločitev. Nadalje je nešteto primerov, da se žena volilka iz razumljivih razlogov solidarizira s svojim možem volilcem. Take volilke pač ne morejo veliko spreminjati poli-tične moči te ali one stranke.

Razlika in sprememba se pokaže šele, če volijo ženske kot konzumu-entinje stvarnih dobrin in reproducentinje človeškega rodu. Takrat se njihova lastna korist sklada z najvišjo koristjo splošnosti in glasovi takih volilk so bili na Angleškem potrebna protiutež glasovom volilcev in vo-lilk, ki jih je pri odločitvi vodila le omejena stanovska korist ali stran-karska zaslepljenost.

Prepotreben je postal tak korektiv tudi še marsikje in ga ne bo mo-goče več dolgo pogrešati. Izmed resnično pomembnih evropskih držav sedaj samo še Francoska ne pozna volilne pravice. Kar ostane drugih, so s fašistično Italijo vred preslab vzgled, da bi se nanje sklicevali, ko postane vprašanje tudi pri nas živo. Privaditi se moramo misli, da je žensko vprašanje koncem koncev del občega človeškega vprašanja, in da v kratkem ne bo resnično kulturne države brez ženske volilne pravic.

Izid volitev v Angliji bo brez dvoma pripomogel k širjenju tega spo-znanja in zato nam pomeni več kakor krvava slava največje bitke.

Naše gledališče. (Milena Mohoričeva)

Iz drame. Naša drama je vpriзорila dramo mladega angleškega pisatelja Hermona Oulda „Piskač“. Važno je dvoje za nas morda: da je bila pri nas, v našem jeziku premiera angleškega dela in to predvsem zato, ker smo dobili živ stik z ono kulturo, ki ima za seboj morda najsijajnejšo tradicijo in pre-teklost gledališča, in drugič, da je z enim izmed njih del izpregovorila z našega odra prvič močna pisateljska osebnost.

Nekaj sorodnega je zazvenelo v njem kot v „Dantonu“. Tista daljna od-maknjenost od sveta, ki vidi v življenju vse ekstreme hkratu: napiše heroičen spev Dantonu in zakliče ob enem lahko: živel kralj! Modrost je to, ki bi gnala v obup, če bi ne bilo nečesa: človeka in večnega zmisla življenja. —

Pointa je druga: Dantonov finale je mogočen spev človečanstvu, edinemu, odrešilnemu. Piskač je končal nekako poraženo. Obstal je in kapituliral pred materinskim instinktom.

Dvoje se je sešlo v tej drami, dvoje strašnih življenjskih dejstev, problemov, prepadov, ki sta vsak zase tako zelo silna, da bi mogla vstati pred nami v celoti in v vsej svoji veličastni grozi morda vsak zase. Človekova pot v samoto, ki je strašna in težka — in vendar nujna in neizogibna za vsako močno osebnost. Na drugi strani zlom njegovega poslanstva ob ženi, ob njeni animalični skrbi za zarod — ali še krajše, ob fizičnih, realnih predpogojih življenja. Refleks vsega, njegov alter ego ga spremlja skozi življenje — Piskač. Skepsa, kriticism, a obenem urejajoča, nezlomljiva sila — morda dedščina rodu, njega spoznanje. — Junakov drugi obraz, s katerim se razgovarja v svojih blodnjah, ki pozna ceno življenja, človeka, a ve tudi za nemoč in strašno slabost ljudi, — čigar skepsa in kriticism ga vodita k odpovedi vsega, o čemur je sanjal prvi pol njegovega duha — poln mladostnega zanosa in vere v delo.

Zasnova dela je grandiozna, njega izvedba zlomljena. Preveč sil je dehalo navzkriž, zato so na koncu izpodrinile druga drugo. Delu je poznati, da ga je napisal človek, ki je doma v deželi, čije oderska tehnika je sijajna in prastara. Zelo zanimiv je, — morda smem reči, tipičen za ekspresionistično dramo — preplet realističnega življenja — pa posebljanje duhovnih procesov. Morda bi mogel kdo opaziti nedramatičnost predolgih monologov, predvsem konca. A če jo naj tako imenujemo, slabost, hiba vsega dela, je ravno trenje dveh dramatskih konfliktov in problemov, ki prehajata skoro nena- ravno drug v drugega in h koncu skoro zvedenita. Močna zares, ki je pravzaprav konec, zaključek konflikta — klubova seja, to dejstvo jasno izpričuje. Ostal je sam. Preko vsega, kar je žrtvoval, ljubil, cenil in veroval, je ostal sam, osamljen. Vsako življenje, vsak uspeh, vsak ideal in njega uspeh, vse je končno stvar človeka samega. Okolici bo tujec slej ko prej, tovarišem in sodrugom „nepotreben“, kvečjemu še neprijeten tekmeč v karieri. S svojimi ideali, vero — pa bo ostal sam, in bo z njimi sam zmagal ali propadel. Je to resnica, in sicer zelo, zelo aktualna, ki jo je avtor prikazal na silno dramatski in močan način. Intenziteta je vsa na povdarku tega življenjskega razkola, zato je je tam, na drugi strani, manj, in ji mora pomagati celo intriga in podobno. Kljub temu je zelo prav, da smo delo spoznali na našem odru — izmed novih naših del ni bilo doslej nobeno tako silno. Čeprav naj bi veljalo načelo tudi v bodoče: vprizarjati izbrana, klasična, preizkušena dela svetovne literature, nuditi pa prostor v domačem gledališču slovenskemu pisatelju, tudi takrat, če je delo morda drugovrstno. Kajti na nezoranem polju ne raste klasje, na negojenem polju domače oderske literature ne more uspevati in zrasti klasična naša dramska literatura, ker nima tradicionalnih predpogojev za to.

Režija je bila v rokah Cirila Debeveca, ki je delo izžrpnno interpretiral in vprizoril. Igralski kader je bil kljub pozni sezoni svež, na čelu mu Levar — predvsem pa to pot Skrbinšek, ki se je ta večer razživel v vlogi, ki je napisana skoro za igralca njegovega kova. Žal nima mnogo prilike, da bi to svojevrstno strukturo svojega igralskega karakterja tudi često uveljavljal.

Iz opere. Črne maske. Prvo, kar človeka obdaja, ko zapušča opero, je zavest, da se je pravkar godilo nekaj važnega, pomembnega, mimo česar slovenska kulturna zgodovina ne bo šla z brezbržno gesto, a kar najbrže ne bo šlo neopaženo tudi preko drugih tal. Zdi se mi, da lahko mirno rečemo, da

je to prvo slovensko operno delo, ki bi zdržalo konkurenco svetovne operne produkcije — vsaj prvo izmed onih, kar jih je že šlo preko desk slovenskega opernega odra in jih poznamo.

Kogoj si je vzel za podlago po svoji zasnovi in izvedbi veliko delo Andrejevo, ki ga poznamo Slovenci v Vidmarjevem prevodu.

Tekst dela je za opero nenavaden, nenavaden je v operi svet strašnih psihičnih blodenj, konflikt resničnosti in privida, ki jima ni nikdar jasnih meja. V delu samem je stopnjevan do bolezni, do popolne blaznosti. Za Lorenza je vse, kar se dogaja, bodisi le v njegovih bolnih blodnjah, bodisi v dani realnosti, enako strašno resnično, enako pekoče živo. Morda je za vsakogar tako. Le z eno razliko, da je Lorenzo zgrešil prag, zgrešil je mejo, kakor jo zgreši oni, ki gleda v dalji pred seboj razprostrto morje, ki se spaja z nebom, in ne ve za mejnik med njima; edino realno dogajanje zadnje slike je zanj v skladu z vsem prejšnjim, neresničnim, z njegovimi videnji. Norec Ecco je edini, ki ga spremlja na njegovi poti blodenj in dvomov, od satana k Bogu, od demona blaznosti k jasnemu miru veličastva smrti.

Da je publiki, ki po svoji veliki večini najbrže ni zasledovala razvoja duhovnih in umetnikovih valovanj, stvar nekoliko nedostopna, je umljivo. Stvar kritike bi bila, jo približati in objasniti, ne pa, kakor se je zgodilo pri nas, celo priznati, da je ne „razume“. (Si taciusses...). Tako je prejel Kogoj običajni krst umetnika — saj je to pri nas že itak tradicija.

Eno pa bi bilo pametno pobotiti: Če bi ne bilo na Slovenskem nobene aktivne umetnostne produkcije, in bi bile le Kogojeve „Maske“, bi ne imel več nihče pravice, pisati o „stagnaciji v slovenski umetnosti“. (Fraza, ki spada že v leksikon.)

Muzikalno je delo zanimivo, svojsko in čudovito lepo. Sila Kogojeve invencije se stopnjuje od slike do slike s pomnoženo močjo in doseže preko grobniške scene v sklepu svoj višek. — Podrobneje bi bilo možno govoriti o muziki tega monumentalnega dela sami, jo analizirati z ozirom na stilne kriterije šele tedaj, če bi ležalo pred nami celotno delo. Tako pa je možno podati le vtise, ki so sicer močni, a vendarle bežni. Eno je gotovo. Čim dalje se bo kdo poglobil v delo, čim večkrat bo vplivalo nanj, tem več lepot in trdnega dela bo našel in odkril v njem.

Ravnatelj Polič se je za delo silno zavzel, ga sam dirigiral in specialno zanj poklical režiserja. Ždi se mi, da je s svojim neumornim delom in skrbjo za slovensko glasbeno produkcijo sijajno ovrgel vse neutemeljene očitke, ki padajo na našo opero. (Žal od takih strani, od katerih bi ne smele. Dokaz je to, da naše kulturno življenje še ni dovolj razgibano, če so možne izjave, ki opere ne smatrajo za konstruktiven del naše celotne kulture).

Nositelj glavne vloge, Primožič, je silno težavno partijo podal prekrasno; njegova muzikalna in psihološka interpretacija je bila fina in globoka. Tudi vsi ostali so pripomogli h krstni predstavi dela po svojih močeh — in majhne niso bile.

Dolžnost, beležiti (ker več za enkrat ni možno) nov pojav na polju slovenske kulture, je tokrat za nas silno razveseljiva, ker nam daje priliko, pozdraviti prav iskreno skladatelja in njegovo delo, ter mu želeči obilo blagoslovljeno umetniško pot — na drugi strani pa se zahvaliti opernemu vodstvu, da je prav pojmovalo svojo dolžnost, se zavzelo za slovensko stvar, z željo, da s tem svojim prizadevanjem nadaljuje.

Po ženskem svetu.

Jugoslavanka v policijski službi. Angleška, nemška in ameriška vlada imajo že dalj časa nastavljene ženske policijske moči, bodisi kot visoke uradnice ali kot navadne stražarke. Izkazale so se prav dobro, v nekaterih panogah je njih delo celo uspešnejše nego pri moških. Tudi naša vlada je imenovala za policijsko pripravnico beogradske mestne uprave žensko, in sicer Dalmatinko dr. Marijo Iličevo. Bila je nekaj časa odvetnica v Zagrebu, pa je imela priliko pokazati svoje socialno-juridične zmožnosti. Objavila je mnogo člankov o zaščiti dece in mladine; v večini spisov je kritično razpravljala o dosedanjih ukrepih mladinske zaščite. Novo službeno mesto ji bo dalo dovolj prilike, da bo mogla udeležiti mnoge svoje plemenite misli za moralno obrambo in prospah mladine.

Annie P. Dingman v Ljubljani. Gospodična Annie P. Dingman iz clevelandске javne knjižnice je prišla dne 12. junija v Jugoslavijo. Mudila se je po raznih krajih in zadnje dni je posetila tudi Slovenijo. Dingmanova, ki je stalno zaposlena v Clevelandu, je posebno priljubljena pri naših rojakih. Kot podpredsednica kluba umetnikov-amaterjev je storila mnogo za naše mlade umetnike, ki so se izselili v Ameriko, posebno pa za slikarja Jakca. Omogočila mu je vstop v najodličnejše ameriške umetniške kroge. Udeleži se tudi v mednarodnem inštitutu v Clevelandu, in posreduje ženam in dekletom, ki pridejo tja v službo. Dingmanova je takorekoč pokroviteljica otrok jugoslovanskih izseljencev in skrbi za njih vzgojo.

Bolgarke na Češkem. Na pobudo čeških konzulov na Bolgarskem je lani več Bolgark študiralo šolske in socialne mladinske ustanove na Češkem. „Svaz učitelev materičkih škol“ jim je šel na roko s sestriškim prijateljstvom, jih sprejel v svoj pensionat in jih vsestransko podpiral pri študiju. Mlade Bolgarke, povečini učiteljice in profesorice, so se predvsem posvetile poučevanju materinskih šol, socialnemu mladinskemu skrbstvu in ustroju šolstva sploh. Istočasno pa so se tudi poglobile v pomen in namen slovanske vzajemnosti in ženskega dela. Kakor čitamo, so zadnje čase že začele vzbujati v javnosti zanimanje za novi šolski in socialni zaščitni mladinski pokret.

Angleška ministrka. V novi angleški vladi je pač najzanimivejša oseba Margaret Bondfield, ministrka za delo. Po rojstvu kmetica, po stanu služkinja,

delavka, uradnica, ki si je morala vedno sama služiti kruh. Kmalu je prišla v stik z delavskim pokretom, kjer so takoj spoznali njene zmožnosti in so jo izvolili za prvo žensko zastopnico na kongresu strokovnih organizacij. Med vojno je bila odločna nasprotnica prelivanju človeške krvi, pa jo je zato lastna stranka izobčila, kakor tudi načelnika njene poznejše vlade, Macdonalda. Po vojni jo je delavstvo postavilo na najvažnejša mesta, že pred petimi leti ji je poverilo ministrstvo za delo, kar je pa iz skromnosti odklonila in raje sprejela mesto parlamentarne tajnice v tem ministru. Letos pa je vendar prevzela tudi ta urad. Že pred vojno je ustanovila prve ljudske kuhinje, prve bolnice za delavce; na shodih se je potegovala za pravice nezakonske dece, zavzemala se je po uradih in podjetjih za delavske žene, vdove in otroke. Ob vojni je seveda njeno delo zavzelo še globlji razmah.

„Zarja“, mesečnik za slovensko ženstvo v Ameriki, je začela izhajati v Chicagu, in sicer kot uradno glasilo Slovenske ženske zveze. Urejuje ga Mrs. Julia Gottlieb. V uvodnem članku piše urednica o potrebi in namenu društva: „Organizirati slovensko ženstvo, izobraževati ga gospodarsko, kulturno in politično ter skrbeti za svoje članice tudi karitativno, je ves namen naše zveze.“

Takoj ob ustanovitvi društva so bile članice sestavile prosvetni odsek, ki je že lani izdal knjigo „Ameriška Slovenka“ in o kateri je naš list tudi poročal. Nato je bil glavni odbor sklenil, da začne društvo izdajati mesečno glasilo, čim bo imelo 2000 članic. Do danes je to število naraslo že nad 2700, društveno premoženje znaša že 8000 dolarjev in zveza ima svoj list. Naše sestre preko oceana se vsekaror lahko vsele takega uspeha.

Prvi zvezek „Zarje“ se je s posebnim člankom „Slovenski materi“ hvaležno spomnil svoje rodiljice, slovenske matere v stari domovini. Poleg programatičnih in agitacijskih sestavkov ima izvirno povest Pavle S. „Izza dni trpljenja“, več slik svojih društvenih delavk in poročila posameznih podružnic. Zadnji del lista je pisan v angleščini, „kajti poleg tega, da je „Zarja“ slovenska, je tudi ameriška, ker je bila tu rojena.“ Na tem mestu so kratki sestavki o gospodinjstvu, modi in sl.

Med sotrudnicami in delavkami čitamo imena: Julia Gottlieb (urednica), Marie Prislund (predsednica S. Ž. Z.), Bara Kramer, Mary Kovačič in več drugih zavednih društvenih članic.

Državljanstvo poročene žene. V naši državi bo tudi v novem zakonu določba, da dobi poročena žena državljanstvo svojega moža. Če se tedaj inozemka poroči z Jugoslovanom, postane tudi ona Jugoslovanka; če se Jugoslovanka poroči z inozemcem, izgubi državljansko pravo v Jugoslaviji. Na prvi pogled bi se zdelo, da je ta določba neoporečno v redu; toda primeri so pokazali, da bi bilo treba tudi ta zakon izboljšati. Koliko je bilo nesrečnih žen ob vojni, posebno med nižjimi poklici. Naselil se je v naše kraje italijanski zidar, se poročil s Slovenko, si zgradil dom, se poslovenil in vzgojil tudi deco v našem jeziku in duhu. Nikoli pa mu ni prišlo na misel, da bi se bil pobrigal za (bivše) avstrijsko državljanstvo, saj prej to vprašanje v praktičnem življenju skoraj ni prišlo v poštev (razen v državnih službah). Pa je prišla vojna, in vsa ta številna družina — ali morda stara žena sama — je morala nepričakovano bežati iz svojega rojstnega kraja v Italijo, v svojo „pravo novo domovino“, o kateri ni morda vedela drugega, nego da je nekje na svetu. Ni imela tam doma, ne znancev, ne sorodnikov, ne jezika ni poznala. Kam se ji je bilo obrniti...

Pa zopet: koliko Nemk, Francozinj in drugih je pribežalo k nam, ki so se kot vdove po avstrijskih podanikih morale naseliti v nepoznani domovini svojega moža. Koliko so trpele, ker niso poznale jezika. V današnjem času se dobe zopet drugačni primeri, v katerih mora žena trpeti vsled moževega državljanstva. Koliko neprilik imajo s potnimi listi, z vzdrževalnino, s penzijo, s službo. Zato si je zapisal ženski pokret v svoj program tudi zahtevo, da bi si smela z inozemcem poročena žena sama izbrati državljanstvo: naj li ostane prejšnja podanica ali pa postane državljanka moževe domovine. Nekatere države so v tem pogledu že uvedle nove določbe. Amerika in Belgija priznavata dvojno državljanstvo. Izkazalo pa se je, da tudi to ni povsem dobro in da so se pojavila prav težka sporna vprašanja glede družinskih in političnih pravic. Na Francoskem in na Danskem je pa določeno tako, da obdrži z inozemcem poročena žena francosko, oziroma dansko državljanstvo, dokler biva v svoji domovini, če sama izrecno ne izjavi, da hoče prestopiti v državljanstvo svojega moža. Zato pa lahko ostane inozemka, ki se poroči s Francozom in Dancem, inozemska državljanka, če seveda ni po zakonu svoje države prisiljena sprejeti možovo državljansko pripadništvo. Isto tako mora seveda Francozinja ali Danka, ki se poroči z inozemcem, postati državljanka po možu, če zahtevajo to določbe v moževi državi.

Iz tega je jasno, da je pravzaprav malo pomagano, če uvede nove določbe ena sama država. Dokler ne store tega vse države, bo imela žena še vedno mnogo težkoč z izpremembo državljanstva. Zadeva je torej mednarodnega značaja in se mora urediti mednarodnim potom. Zato je „Društvo narodov“ postavilo v svoj letošnji program tudi razpravo o državljanstvu poročene žene, in fementike upajo, da bodo lahko v tem pogledu že v doglednem času zaznamovale nov napredek.

* *

V gospodinjski šoli „Mladika“ v Ljubljani se vrši enomesečni gospodinjski tečaj za učiteljice, ki ga je priredil Pomladek Rdečega križa. Namen tega tečaja je podati teoretičen in praktičen pouk iz gospodinjstva, iz domače in šolske higijene, na čegar podlagi otvarjajo učiteljice na šolah šolske kuhinje in širijo povsod zmisel za razumno gospodinjstvo in za higijeno, ki je podlaga splošnemu ljudskemu zdravju. Tečaj je omogočila predvsem mestna občina ljubljanska, ki je dala PRK brez odškodnine na razpolago potrebne kuhinjske in stanovanjske prostore v poslopju Mladike in vrhu tega še vso razsvetljavo in kurivo. Po tečaju se renovirajo prostori in pohištvo gospodinjске šole in internata „Mladike“, da bo zavod jeseni zopet na razpolago za gojenke gospodinjске šole in internata. Prihlasi za gospodinjško šolo in internat se sprejemajo pisмено ali ustno vsak dan v dopoldanskih urah v „Mladiki“ ali pa pri ravnateljstvu mestne ženske realne gimnazije.

Materinstvo.

NOSEČA ŽENA.

Hrana za nosečo ženo. Če je žena zdrava, naj se nikar ne boji, da bi ji ta ali ona jed škodila, le zmerna naj bo v vsem. Vobče naj se izogiblje jedi, ki so težko prebavne in ki napeňajo, n. pr. zelje, fižol, grah, cvetača, kolerabe, istotako naj ne vživa preveč začinjnih, pikantnih stvari, ker povzročijo včasih krvavenje ali prerani porod, posebno če je žena mlada, polnokrvna in močna. Slabotne, nežne ženske pa naj le vživajo malo več začimb, zlasti če nimajo teka ali če slabo prebavljajo. Isto je tudi s pijačo; čista, sveža voda je najprimernejša. Sibkim ženskam pa damo lahko malo piva ali z vinom zmešane vode. Vse drugo, kakor žganje, punč, močna kava ni dobro za nosečo ženo.

Čiščenje črevesa je nujno potrebno, kajti voda in blato, ki zastajata v or-

ganizmu, ne vplivata ugodno na nosenje ploda. Malo potrebo je treba opraviti takoj, ko se začuti pritisk. Zgodí se včasih, da maternica tako pritiska na mehur, da ne more voda odteči. Nabira se v mehuru in povzroča hude bolečine. V tem primeru naj gre žena k babici, ki je poučena o vseh takih pojavih. Prav tako je tudi z blatom; če gre ženska vsak dan redno na veliko potrebo, bo tudi porod lažji. Odvajanje se pospešuje s primerno lahko hrano, kakor s sokí in tekočinami, s sadjem, zelenjavo, v skrajni sili tudi s klistirom s toplo milnico ali ajbiševim čajem, posebno če se mu pri-meša malo čistega olja ali medu. Prav dobro se je izkazal tudi čaj „Planinka“, le premočnega in prepogosto ga ni treba vžiti.

Prsa naj bodo posebno v hladnem vremenu primerno pokrita in dovolj trdno podprta, da ne vise in kite ne popuste. Dobro je, da se da žena pravočasno preiskati, so li njena prsa vstvarjena za pravilno dojenje ali ne. Marsikatera ima premale bradavice ali ji leže pregloboko. Babica ji potem svetuje, naj si jih nategne in utrdi z masažo ali pa ji da posebno sesalko, s katero se bradavice povečajo. Največkrat so si ženske kar same pomagale; pomočile so si prve tri prste v toplem mleku ali s slino, pa so potegovale po bradavicah, da so stopile bolj ven in se povečale. Bradavice se večkrat pokrijejo s kožnato prevleko; to je treba omehčati s tem, da se bradavice namažejo s čistim oljem, posebno mandelnovim, svežim surovim maslom ali podobnim, nato pa izperejo s toplo milnico. občutljiva kožica se potem namaže z žganjem ali alkoholom, da se okrepi in utrdi ter se ne rani pri dojenju. Koliko in kakšne bolečine trpi žena pri dojenju, če ji niso prsa v redu, ve le ona, ki je to izkusila. Niti najhujše porodne bolečine niso tako grozne kot ranjena ali gnojna prsa. Matere naj gledajo že pri doraščajočih hčerkah, da si utrjujejo prsa s telovadbo, z delom in rednim umivanjem.

Povešen trebuh. Nekaterim ženam se v zadnjih mesecih povesi trebuh, kar je navadno posledica prepogostih porodov. Povešen trebuh povzroča težave pri nošnji in včasih tudi pri porodu. Žena si pa prav lahko pravočasno pomaga s prevezo. Ta naj bo iz dvojnega platna ali iz kake druge močne mehke tkanine, ukrojena po obliki in velikosti trebuha, da potem trdno podpira povešeno maternico. S takim pasom se bolečine olajšajo, včasih celo popolnoma odpravijo.

Otekle noge so tudi često pojav nosečnosti. Včasih nabreknejo žile in zgrade se primeri, da se celo odpro in krvave. Do-

bro je, da si žena drgne take oteklíne s toplim vinom ali žganjem ter si pravočasno preveže noge s povojem ali z gumijevo nogavico. Če se pa taka krčna žila žilju temu odpre, je treba položiti na rano košček vate, namočene v alkoholu ali kisu, jo prevezati s povojem in mirno držati nogo. Bog varui, da bi v takem primeru ne poklicali zdravnika!

Higijena.

Zopet nova ruska iznajdba za pomlajevanje. Z izredno silo in voljo so se vrgli ruski znanstveniki, posebno zdravniki, na nova raziskavanja. Najdrznejše stvari poskušajo, človeku hočejo umetno vzdržati živilensko silo preko starostne dobe, v laboratorijih proizvajajo nova žita, nebo in zemlja ležita na razpolago nenastitnemu znanstveniku, ki drzno preizkuša nezaslišane načrte.

Pred meseci se je posrečilo univerzitetnemu profesorju Mihajlovskemu v Taškentu, da je oživel že mrtvega psa. Ker se mu je ta poizkus obnesel tudi na opici, upa učeniak, da bo imel podobne uspehe tudi pri človeku. Tu mu gre predvsem za pomlajevanje. Kakor skuša znani Voronov doseči to potom vcepljenja zdravih opičjih žlez, tako pričakuje Mihajlovski uspeh od kemičnega čiščenja krvi. Zivali vzame določen odmerek krvi, jo zmeša z znano Ringer-Lokkejevo spojino in postavi za nekaj ur v led, da se sesedejo rdeča krvna telesa na dno posode. Potem pa na poseben način pobere najmočnejše in najzdravejše dele krvi ter jih nanovo vbrizgne živali. Ostanek pa vrže proč. Pišejo, da so posledice takega kemičnega čiščenja krvi čudovite. Nova očiščena kri nepopisno vpliva na organe, posebno na žleze, ter jih tako okrepi, da postane organizem nedostopen za nalezljive bolezni in strupe in stopnjuje živilensko silo od dne do dne. Tudi drugi zdravniki ruski se bavijo s sličnim proučevanjem krvi ter upajo, da se bodo s tem odprli novi vidiki, s katerih bo mogoče uspešno misliti na podaljšanje življenja in na skrivnostne pojave, ki tvorijo odnošaj med življenjem in smrtjo.

Zdravnik Tušnov v Kazanji je na primer sestavil celo vrsto živalskih serumov, ki neverjetno učinkujejo na živalski in človeški organizem. S takim serumom je dosegel, da nesejo kokoši dvakrat več jajec, krave dajejo sedemkrat več mleka kot navadno. Učeniak se nada, da se bo s sličnimi izsledki res posrečilo pomlajenje človeka in sploh podaljšanje življenja, ki bi lahko doseglo 150 let starostne dobe.

Kdaj naj se učijo otroci plavati? Na to vprašanje moramo odgovoriti, da čimpreje mogoče. Najbolje je pričeti s poukom že v četrtem letu. Za pouk je pripraven vsakdo, do katerega ima otrok popolno zaupanje, in to je navadno mati, ki mora imeti pri tem tudi precejšnjo mero dobre volje in potrpežljivosti. Pritisk vode in ravna vodna površina sta glavni oviri, da otrok le stežka pride do zaupanja v svojo moč. Najpreje privadimo otroka s tem, da ga peljemo na tak kraj, kjer se koplje mnogo dece, na ta način se preje sprijazni z vodo. S silo se ne da seveda nič opraviti, posebno pa v tem oziru ne. Voda naj bo topla in ne sme biti pod 23° C, reke so ponajvečkrat preveč mrzle za otroke, zato je boljše morje. Da dobi otrok večji pogum, mu lahko pomagamo z različni plavalnimi napravami. Otrok naj plava po enkrat ali dvakrat na teden. Predno se popolnoma priuči plavanju, treba precej časa. Težko, da bi se otrok tekem enega samega poletja že izuril.

Sredstvo proti komarjevim pikom. Neki nemški list svetuje mazilo, ki je sestavljeno tako-le: 56 gr eukaliptovega olja, 56 g olja iz citronove zeli (Zitronenkrautöl), 20 gramov ekstrakta Quassia amara, 5 kapljic karbolnoksilega ekstrakta. S tem si namaži kožo ter si dobro vdrgni. Pred vsakršnim pikom varuje to mazilo približno 7 ur. Priporočajo ga tudi kot zdravilo za katerikoli pik mrčesa. Mazilo si daj napraviti v lekarni.

Kuhinja.

Ocvrte buče. Bučo razreži na enakomerne, za prst debele rezine, rahlo jih posoli in pusti, da malo počivaj. Potem jih povaljaj v moki, utepenem jajcu in v drobtinah ter jih na razbeljeni masti po obeh straneh lepo ocvri.

Kumare v kislu. Male kumare očisti, napolni in pusti stati 24 ur v pokriti posodi. Potem jih izbriši s prtičkom in vloži v kozarec. Prideni malo čebulice (šalote), bertrama, celega popra in nekaj koščkov hrena. Vse to polji z dobrim vinskim kisom, katerega si prej prevrela in ohladila, pa dobro preveži s pergamentnim papirjem.

Kumare, neolupljene, velike, nareži vsako na tri debele podolgaste rezine, odstrani peške in naloži v glinasto posodo, da bo lonec poln. Vmes daj listja od višenj, če hočeš tudi nekoliko popra, ne pa soli. Zalij s kisom in pokrij s plateno krpo ter še z lesenim pokrovom. Čez tri dni, morda tudi že preje, imaš kvašene kumare, ki so s črnim kruhom prav dobra južina. Kmetje jih zelo cenijo, ker so osvežujoče in hitro

narejene. Lupina je prav mehka in okusna. Med jedjo jih osoliš.

Kisla jajca (češki recept). V lonček do brega mleka deni eno žlico moke, eno noževo konico soli, malo jesiha, dobro prežvrkljaj in zlij v kozico, v kateri si prej razpenila košček surovega masla. Sedaj pa neprestano mešaj pri ognju. Ko ta omaka zavre in izgubi okus po moki, ubij vanjo jajca, kolikor jih pač hočeš, a previdno, da se ne razlijejo, prekuhaj in zopet pazno obrni, da ostanejo cela, pa vendar trda tudi po gorenji strani. Jako preprosta jed, pa osvežujoča. Lahko jo serviraš s krompirjem.

Jurčki z jajcem. Lepe jurčke tenko razreži, posuj jih s soljo, poprom in drobno seseklanim peteršiljem ter jih do mehkega duši na surovem maslu. Potem prežvrkljaj jajca, kolikor si jih namenila, jih hitro malo opeci na maslu, stresi v sredo krožnika, na katerem misliš servirati, okoli njih pa razvrsti v obliki venca dušene jurčke in narezane kisle kumarice.

Vino iz vrtnic. Lističe močno dehtečih vrtnic oplakni in potresi na debelo s sladkorjem in zalij z vinom toliko, da bodo pokrite. Potem naj stoji pokrite pol ure, nato odlij vino in zamaši. Malo tega vina prilivaš drugemu vinu ali vodi.

Mezga iz vrtničnih listov. (Sladko). Beli konci na cvetnih listkih vrtnice so grenki, zato jih je treba odrezati. V Bosni pustijo, da ovenejo listi; za ta način porabi popolnoma sveže vrtnice. $\frac{1}{4}$ kg listkov razreži kakor bolj debele rezance in deni v porcelanasto posodo. Iztisni na rezance sok limone (samo ene na $\frac{1}{4}$ kg) in mešaj to toliko časa, da se izcedi iz lističev. Tačas pristavi $\frac{1}{4}$ litra vode, deni vanj 100 gramov lističev, ko je dobro prevrela, odcedi vodo, kuhaj je s $\frac{1}{4}$ kg sladkorja, dokler se ne vleče, primešaj vanjo razrezane lističe in kuhaj do gostega. Deni vroče v steklenke in zaveži, ko se bo shladilo.

Močnata jed s sadjem, ki ostane več dni sveža. Vzemi tri jajca, toliko drobno zmletega sladkorja, kolikor tehtajo tri jajca, moke kolikor tehtata dve jajci, masla pa za težo enega jajca. Rumenjake teh treh jajec in sladkor dobro mešaj četrtr ure, potem stepi sneg in ga dobro premešaj z oslajenim rumenjacom, da bo zmes gosta. Na to počasi seaj moko, premešavaj in naposled dodaj še raztopljeno maslo, ki pa ne sme biti vroče. Ko prideneš še nastrgano lupinico limone, zopet premešaj, pa vlij testo v posodo (kozico ali pekač), ki mora biti seveda dobro namazana in potresena z moko ali drobtinicami, da se ne bo kolač prijel. Na ulito testo hitro posuj češenj, sliv, jabolk, kakor je pač čas za sadje, in speci.

Gospodinjstvo.

Kako preženeš živini uši? — Dobro sredstvo, da preženeš živini uši, je zmes petroleja in vode, v kateri je raztopljeno milo. 125 gr navadnega mila raztopi v 2½ litra dežnice in zavri. Vrelo vodo zlij v posodo, v kateri je že 5 litrov petroleja. Zmes mešaj 4 do 5 minut ter jo pusti, da se ohladi. Kadar hočeš tekočino uporabljati, jo zmešaj 1 del z 9 deli vode ter peri s krpo ali krtačico dotični del kože.

Uničevanje mrčesa. Bolhe se prerade vgnezdijo v lesen pod med deske, pod deske, v razpoke. Taka tla pomivaj več dni zaporedoma z mrzlo vodo, kateri si primešala lizol: 3 velike žlice lizola vlij v malo tople vode, da se raztopi, to pa potem v vedro mrzle vode.

Proti ušem po listju vrtnih rož in drugih rastlin. — Da je ta mrčes silno škodljiv rastlinam, ker jim pije sok in se strašno hitro množi, je dobro znano vrtnarjem in prijateljem cvetic, ki pa tudi vedo, da se pripravoca proti temu mrčesu mnogo pripomočkov, ki nič ne pomagajo. Sledeče sredstvo je zanesljivo: Mrtva riba naj se pusti v skledi vode toliko časa, da voda prav zelo smrdi. S to vodo naj se poškopri ušiva rastlina. Če se to par dni zaporedoma stori, se pomori mrčes brez škode rastlini. Treba pa je seveda nesti tako poškopljeno rastlino ven na zrak, da smrad izgine.

Mazilo za parkete se kupi že pripravljeno, je pa precej drago in nekatere gospodinje trdijo, da po njem tla niso lepo suha. Zato si marsikatera dela mazilo sama. Glavne sestavine so pač: vosk, terpentin in bencin. Neka redovnica - lekarnarica svetuje sledeče navodilo: 60 dkg voska raztopi v terpentinu, vzemi ga tudi 60 dkg. Topi po obedu na štedilniku, ko ni več žerjavice, da se ne zgodi nesreča. Potem odstavi in ohladi, pa primešaj še en liter bencina ter pusti stati črez noč, da se nekoliko strdi. Drugo jutro pa vmešaj še en liter parafina. Seveda dobiš precej mazila, zadostovalo ti bo za 6 sob precej časa.

Tudi zmes iz samega voska in bencina pološči pod.

Saje kot gnojilo. — Saje vsebujejo dušičnate in razne rudninske snovi, ki jih potrebujejo rastline zase. Zato je napačno metati saje proč kot neporabno tvarino. Skrbimo, da tudi saje izrabimo v svojem gospodarstvu. Saje lahko posipamo kot gnojilo kar na grede okrog rastlin. Še bolje pa je, ako jih raztopimo v 15 do 20 litrov vode, ki smo ji pridali na 1 kg vsaj 20 do 25 gramov sode. Tako dosežemo, da se redilne

snovi iz saje raje izločijo. Raztopino je treba večkrat zaporedoma, enkrat ali dvakrat na dan, premešati, na kar jo lahko uporabimo za zalivanje zelenjadi in cvetic. Da bi pa saje primešavali cveticam v lončkih, se je pa izkazalo slabo. Najbrže so preostre.

Kako poznaš, da je črno vino umetno barvano? — V vino pomoči mrvico kruha, vzemi jo ven ter je vrzi v kozarec, v katerem je na dnu nekaj čiste vode. Če je vino umetno barvano, postane voda takoj vijoličasta, če pa ima vino naravno barvo, traja četr ure, preden se voda pobarva.

Volnene obleke, zamazane od prahu ali pokapane od mastnih jedil in podobno, očistimo, ako jih skrtčimo temeljito s sledečo tekočino: na pol ltra vode eno osminko litra jesiha in dve jedilni žlici salmijaka. Še vlažno zlikamo. Posebno priporočljivo je, postopati na ta način z moškimi hlačami in ovratniki pri telovniku vsakokrat, kadar jih likamo, ker se očistijo tem lažje.

O lepem vedenju.

(Nadaljevanje.)

KONVERZACIJA. (POGOVARJANJE).

Najbolj razvito konverzacijo imajo Francozi. Vsak družaben človek se izkuša izpopolnjevati v konverzaciji. Za prijetno konverzacijo je potrebna pravilna in gladka izgovorjava svojega materinskega jezika. Ne požiraj zadnjih zlogov, ne preobračaj pomena besedi samovoljno. Ne omalovažuj pripovedovalca, ki se včasih izraža v dialektu, da točneje pove.

Človek, ki slabo izgovarja, ki ne neguje svoje govornice in ne obvlada svojega jezika, napravlja na poslušalca vedno slab vtisk.

Takega človeka presojaajo ne po njegovi izobrazbi, ampak po tem kako vulgarno, familjarno in brezobzirno se izraža. Poslušalec si takoj napravi sodbo o takem človeku.

Ne rabi predomačih izrazov, kadar govoriš s tujo osebo, posebno ne, če je oseba starejša ali celo dama.

Kadar govoriš o tujih osebah ali družinah, ne reci samo: „Kopačevi“ ali „Kopačka“, ampak vedno: „družina Kopačeva“ ali „gospa Kopačeva“.

Kadar pripoveduješ o sebi in še o drugi osebi, imenuj sebe na zadnjem mestu, n. pr. „moj oče in jaz“ ali „moj prijatelj in jaz“.

Ne prekinjaj vsak hip pripovedovalca z besedami: „saj“ ali „menda ja“, „kako pa“.

Ne vprašuj samo z besedico: „kaj“ ali „kako“, ampak vedno pristavi zraven besedico „prosim“.

V prisotnosti tretje osebe, o kateri pripoveduješ, ne reci samo: „ta mi je pravil“, ampak „gospod Stelé mi je pravil“.

Starše povprašuj po njih „gospodični hčerki“ ali „gospodu sinu“.

Kadar pa govoriš o svojih lastnih otrocih, ne reci „moja gospodična hčerka“, ampak samo „moja hčerka“. Tudi ne reci „moja soproga“, ampak „moja žena“, pač pa se informiraj: „kako je vaši gospe soprogi?“

Ne reci samo „da“ ali „ne“, vedno pristavi zraven besedo „gospa“ ali „gospod“, torej: „Da, gospa!“ „Ne, gospod!“

Rabi pravilno tujke. Ako nisi siguren o njih pomenu in izgovorjavi, se jih ogibaj, ker nič ne napravi tako smešnega vtisa kot nepravilno rabljena in izgovorjena tujka.

Ne vprašuj: „Ali vas še boli uho?“, ampak: „Ali se počutite že kaj bolje?“

Gospoda ne izprašuj, kako je njegovi izvoljenki.

Med pripovedovanjem ne vtikaj vedno besedic: „vesté“, ali „ste razumeli“, ali vzklikov „Ježež“, „Jojmine“.

Neguj in oblikuj svoj jezik!

Bon ton.

Ne zadošča, da govoriš izbrano, ampak govori moraš tudi dostojno in o pravem času.

Gospodinj, ki sprejema goste, pripada vodstvo pravilne konverzacije in smer vsebine po okusu in poklicu navzočih.

Neznosen je domišljavec in nadutež. Misli, da je središče vse družbe, da ve vse najboljše, vse obsoja v takem tonu, da je ž njim nemogoče konverzirati. Resne stvari obravnava z ironijo ali šalo. Nič in nihče ne odgovarja njegovemu okusu. Ne slike, ne skulpture, ne godba. Naduteža spoznaš že pri vstopu v salon. Prilašča si vso pozornost družbe za-se. Povsod ima prvo besedo in vedno svoj prav.

Govori malo o sebi, govori o drugih brez strasti, brez slabega namena in s priznanašanjem; izpreglej napake in ne pretiravaj slabosti; bodi odkritosrčen in previden; spodbujaj sobesednike h govorjenju s svojim pripovedovanjem: če ravnáš tako, boš povsod priljubljen in dobrodošel gost.

Obvladaj se, ako čuješ besedo, ki te žali. Če že ne moreš molčati, oporekaj vljudno in mirno. Če je kdo v zmoti, mu polagoma dopovej, da se moti; ne dolži ga laži; s tem si nakopješ le sovraštvo in ničesar ne pridobiš, četudi imaš prav.

Dami ne smeš nikdar ugovarjati. Ona ima nasproti gospodu vedno prav (!)

Bodi prizanesljiv. Če dvomiš o resnicoljubnosti pripovedovalca, ne reci nikdar: „to ni res“, „to je smešno“, ampak: „Mogoče imate prav... Jaz mislim, da se je to nekoliko drugače zgodilo.“

Skromnost je najdragocenejša lastnost konverzacije.

Večkrat spravlja gost z neprimerno konverzacijo o politiki ali o stvarih svetovnega in drugega naziranja v zadrego gošpodinj. Tu je treba taktno in spretno obrniti pogovor na nepomembne in splošno zanimive stvari.

Gospodinja mora imeti za vsakega gosta prijazno besedo in njena pozornost mora biti povsodi.

Tudi pravilno poslušanje je velika umetnost. Marsikdo rajši govori kot poslušá. Kdor zna poslušati, pridobi včasih na izobrazbi več kot pri čitanju.

Pravilno poslušanje je simpatična poteza, kaže vedno dobro vzgojo.

Med govorjenjem ne krili z rokami okoli sebe, ne vleci soseda za obleko in ne udarjaj ga po kolenih.

Nasprotno, ne govori premonotonno in brez povdarkov. Tako govorjenje poslušalca utruja.

Glas, kakor tudi geste in kretnje se dajo vravnovesiti.

Pogovor prekine dama, kadar govori z gospodom. Če se dve dami pri srečanju ustavita in pomenkujeta, prekine pogovor vedno starejša.

Z „gospodom“ ne tituliraj kočijaža in ne z „gospo“ kmečke ženske, ki na trgu prodaja.

Ljudi, ki so v uniformi, kakor stražniki, portirji, čuvaji javnih poslopj in parkov, nazivaj z „gospodom“.

Vojake nazivaj po njih činu.

Reče se: „gospod župan“, „gospod ministar“, „gospod general“, nikdar pa „gospa županja“ ali „gospa minister“, „gospa generalica“.

Samo žena poslanika se lahko nazivlja z istim naslovom. Z „gospa doktorica“ ali „gospa profesorica“ se nazivljajo samo one ženske, ki so si v resnici z akademično izobrazbo pridobile tak naslov.

(Dalje prih.)

POPRAVEK: V 7. šte. „Ž. sv.“ čitaj na str. 195 v 20. vrsti in dalje: *Ingu* na mesto *Juguna*; na str. 196 v 11. vrsti pa *Itlandea* mesto *Islandca*. Na str. 212 v 19. vrsti mora biti *duhovno orijentacijo* mesto *dnevno*.

MIROSLAVA LEITGEB - Ljubljana
JURČIČEV TRG ŠTEV. 3

Ročno in strojno vezenje.

Vezenje narodnih noš. Krasna izbira knjiž robcov.

Predtiskane, začete in izgotovljene vezenine.

POSEBNOST: Zastori in perilo po naj-novejših okusno sestavljenih vzorcih.

Vse potrebščine za predtiskanje v izbiri.

Naročnicam „Ženskega sveta“ 5-odstotni popust.

Fabiani & Jurjevec, Ljubljana
Štritarjeva ul. 5

priporočata cenjenim gospodinjam svojo veliko zalogo manufakturnega blaga za dame in gospode. Belo blago za perilo, preproge, zastore, perje, puh, kapok, žima itd.

„Otroško perilo“

Navodila za krojenje, šivanje, vezenje vsakovrstnega perila za otroke od dojenčka do 14. leta.

Knjižica je bogato ilustrirana, ima 2 priloge z 26 različnimi kroji in mnogimi risbami za vezenje. Naroča se pri Upravi „Žen. Sveta“ v Ljubljani. — Cena za naročnice „Žen. Sveta“ Din 12,—, za ostale v razprodaji po Din 16,— Vse risbe so uporabne tudi za perilo odraslih, za posteljno in drugo perilo.

Narodna Galerija v Ljubljani

je izdala sledeče knjige:

Slovenska moderna umetnost. I. Slikarstvo. 27 reprodukcij z uvodom Izidorja Cankarja. Broš. 30 din. (lir 12'50), vez. 36 din. (lir 14'50) (Za člane: broš. 25 din. (lir 11'—), vez. 30 din. (lir 12'50).

KNJILNICA NARODNE GALERIJE.

I. Dr. Josip Mal, **Zgodovina umetnosti pri Slovencih, Hrvatih in Srbih**, 142 strani teksta, 69 slik. Broš. 52 din. (lir 19'50), vez. 59 din. (lir 22'—). (Za člane: broš. 40 din. (lir 15'50), vez. 46 din. (lir 17'50).

II. Dr. Izidor Cankar: **Uvod v umevanje likovne umetnosti (Sistematika stila)**. 224 strani, 48 slik. Broš. 62 din. (lir 22'50), vez. 72 din. (lir 26'—). (Za člane: broš. 52 din. (lir 19'50), vez. 60 din. (lir 22'—).

Naročnice „Ženskega Sveta“ dobe knjige za člansko ceno, če jih naroče pri NARODNI GALERIJ V LJUBLJANI.

DARINKA VDOVIČ

prej Ivanka Praznik

LJUBLJANA, ERJAVČEVA CESTA ŠTEV. 2
(NASPROTI DRAMSKEGA GLEDALIŠČA)

Priporoča veliko izbiro pisemskega papirja, šolske knjige in zvezke, pisarniške potrebščine. Primerna darila za vse slavnostne prilike.

Cenjenim naročnicam „Ženskega Sveta“ 10% popust